

SLOVENSKI INŠTUT ZA REVIZIJO
LJUBLJANA

ZAKLJUČNO DELO
ZA STROKOVNI NAZIV PREIZKUŠENI RAČUNOVODJA
**RAČUNOVODSKO IN DAVČNO OBRAVNAVANJE
ZDRUŽITEV DRUŽB Z OMEJENO
ODGOVORNOSTJO IN PRIMER PRIPOJITVE**

Marec 2025

NATALIA SLEMZINA

IZJAVA

NATALIA SLEMZINA, vpisan v izobraževalni program za pridobitev strokovnega naziva *preizkušeni računovodja*, izjavljam, da sem avtor tega zaključnega dela in skladno s prvim odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovoljujem objavo zaključnega dela na spletnih straneh Slovenskega inštituta za revizijo.

V Ljubljani, 24.03.2025

Podpis: _____

KAZALO VSEBINE

Uvod.....	1
1. Poslovne združitve	3
1.1. Opredelitev poslovnih združitev	3
1.2. Vrste združitev	4
1.3. Razlogi za združitev	5
2. Računovodsko obravnavanje združitev	7
2.1. Obravnavanje poslovnih združitev po MSRP	7
2.2. Obravnavanje združitev po SRS.....	9
3. Primer pripojitve	11
3.1. Predstavitev družb.....	11
3.2. Opis aktivnosti za izvedbo pripojitve	12
3.2.1. Tržna in knjigovodska vrednost vrednostnih papirjev	13
3.3. Računovodsko evidentiranje	14
4. Davčno obravnavanje združitev	21
4.1. Davčno obravnavanje združitev z vidika DDPO, največje tveganje za družbo	21
4.1.1. Upoštevanje dobička/izgube za preteklo obdobje pri združitvi.....	22
4.1.2. Davčno nevtralni prenos podjetja.....	23
4.1.3. Zavrnitev davčno nevtralnega prenosa s strani FURS	24
4.2. Davčno obravnavanje združitev z vidika DDV	25
5. Računovodsko obravnavanje pri združitvah v praksi.....	25
5.1. Problematika priprave in oddaje letnih poročil ob pripojitvah.....	25
5.1.1. Ločene bilance stanja	25
5.1.2. Skupno letno poročilo	26
5.1.3. Računovodska ponazoritev obračuna	28
5.2. Problematika vodenja poslovnih knjig pri združitvah.....	29
5.2.1. Vodenje poslovnih knjig v postopku združevanja.....	30
5.2.2. Knjiženje v skupne poslovne knjige.....	31
5.3. Zaposleni pri združitvah.....	31

5.3.1. Urejanje postopka zavarovanja zaposlenih	31
Sklep.....	33
Literatura in viri	37

KAZALO TABEL

Tabela 1: Sredstva družb RR in SS, naložbene nepremičnine, dolgoročne finančne naložbe in dolgoročne poslovne terjatve	14
Tabela 2: Kratkoročna sredstva družbe RR in družbe SS	16
Tabela 3: Kratkoročne aktivne časovne razmejitve družbe RR in družbe SS	17
Tabela 4: Kapital družbe RR in družbe SS.....	18
Tabela 5: Dolgoročne in kratkoročne obveznosti ter kratkoročne pasivne časovne razmejitve družbe RR in družbe SS	19

Uvod

Gospodarske družbe zaradi težnje po maksimiranju dobička in progresivnem razvoju pri svojih aktivnostih sprejemajo raznovrstne odločitve. Med njimi so tudi morebitna statusnopravna preoblikovanja, kot so zlasti združitve, delitve, prenos premoženja in spremembe pravnoorganizacijske oblike. Tovrstne spremembe bodisi izzove dogajanje na trgu oz. znotraj družbe, različne strateške odločitve z namenom uresničevanja zasledovanih koristi družbe ali drugi dejavniki. Omenjeni procesi preoblikovanj pa lahko ob njihovi realizaciji za seboj povlečejo za družbo ugodne ali manj ugodne posledice na različnih področjih njenega delovanja.

Da je zgoraj navedena preoblikovanja mogoče izvesti na ustrezen in predvsem zakonit način, je pri sprejemanju odločitev za začetek katerega od postopkov preoblikovanja in njegovi izpeljavi pomembna pravilna računovodska in davčna obravnava. Zanj je potrebna primerna raven poznavanja računovodskih standardov, razumevanje davčne zakonodaje in statusnopravnih vidikov zadeve. Računovodska obravnava preoblikovanja zajema predvsem evidentiranje prenosa vrednosti sredstev in obveznosti, poleg tega pa je povezana tudi s posebnimi pravili za merjenje in vrednotenje prenesenih sredstev in obveznosti. Posebna pravila prenosa veljajo tudi za davčne vrednosti prenesenih sredstev in obveznosti, saj se te navadno razlikujejo od knjigovodskih.

Bistvo združitev kot aktualnega pojava na učinkovitih kapitalskih trgih so procesi, ki se materializirajo kot spremembe v nadzoru nad viri družbe. Zaradi določenih specifik tovrstnih postopkov se pri njihovi izvedbi pojavljajo nekatere težave, med njimi tudi problematika informacijske asimetrije med prevzetimi in prevzemnimi družbami. Opisane ovire se v pomembni meri premagujejo prav z zmanjševanjem asimetrije informacij prek finančnega poročanja. Slednje namreč zajema zagotavljanje informacij o uspešnosti delovanja podjetij, virih sredstev in terjatev do sredstev. Na kakovost navedenih informacij relevantno vplivajo razlike v standardih poročanja, ki veljajo v posameznih državah. Ravno zaradi tega so se razvili nacionalni in mednarodni standardi, ki te razlike vsaj do neke mere premoščajo (Davis-Friday, 2009, str. 3).

Temeljni problem, ki hkrati predstavlja tudi osrednje zanimanje predmetnega zaključnega dela, tako predstavljajo različna vprašanja, ki se nanašajo na računovodsko in davčno obravnavanje združitev, pri čemer smo, zaradi vsakokratnih specifik različnih pravnoorganizacijskih družb po slovenski zakonodaji, fokus namenili družbam z omejeno odgovornostjo (d.o.o.). Te v slovenskem prostoru namreč poleg samostojnih podjetnikov (s.p.) predstavljajo najpogostejšo poslovno obliko (SPOT, b.d.). Ker gre pogosto za enoosebne družbe ali družbe z manjšim številom družbenikov ter ker so večje družbe z omejeno odgovornostjo redkeje v obravnavanem gospodarstvu, je prav pri slovenskih družbah z omejeno odgovornostjo pomembno sistematizirano in pregledno analizirati pomembne

vidike davčne in računovodske obravnave pri njihovih preoblikovanjih, v kontekstu naloge - združitvah.

Cilj zaključnega dela in raziskovanja je zasnova sistematično in kategorizirano zastavljenega pregleda teoretične in pravne podlage združitev, njihove računovodske in davčne obravnave. Slednje je mišljeno zlasti v smislu prepoznave morebitnih možnosti izpeljave postopka združitev z minimalnimi težavami oz. čim bolj preprosto za udeležene.

Namen je ugotoviti, na kakšen način in po katerih korakih obravnavati združitve družb z omejeno odgovornostjo, kakšne posledice imajo tovrstni procesi za zaposlene v družbah in kako optimizirati proces preoblikovanja brez nepotrebnega dodatnega dela pri njegovi obravnavi. Ker področje računovodske in davčne obravnave združitev slovenskih družb z omejeno odgovornostjo ni celovito ter pregledno pokrito v že obstoječih in objavljenih virih, je namen zaključnega dela zbrati te informacije, da bi te lahko služile kot vodilo akterjem v tovrstnih postopkih. Cilj in namen zaključnega dela je torej opraviti celovito predstavitev računovodske in davčne obravnave združitev družb z omejeno odgovornostjo v slovenskem pravnem okolju na način, da bi bile ugotovitve naloge lahko čim bolj univerzalno uporabne tudi v praksi. Nenazadnje je namen naloge združitev družb z omejeno odgovornostjo analizirati in predstaviti tudi na temelju konkretnega primera, ki je obravnavan v zadnjih poglavjih.

Pri raziskovanju smo predvideli tudi nekatere omejitve, med njimi najbolj pereči pa sta koncept poslovnih skrivnosti družb, ki lahko zajemajo tudi dejavnike ali razloge za odločitve o preoblikovanju, ter določena raven omejenosti obsega javno dostopnih podatkov v zvezi z združitvami družb.

Temeljna vprašanja, na katera skušamo odgovoriti v zaključnem delu, so sledeča.

1. Kdaj bodo za podjetja, ki se bodo združevala, predložene ločene bilance stanja in od katerega trenutka se pripravlja enotno letno poročilo? Od katerega trenutka so vse transakcije vključene v poslovne knjige enega podjetja?
2. Kaj storiti z zaposlenimi v prevzetem podjetju?
3. Ali je mogoče zmanjšati obseg dela, če vnaprej načrtujemo proces preoblikovanja in datum združitve?

V zaključnem delu sta uporabljeni deskriptivna in analitična metoda. Odgovori na zgoraj navedena vprašanja so zbrani na podlagi teoretičnih virov, veljavne zakonodaje in predpisov, strokovnih prispevkov ter praktičnega primera, obravnavanega v zadnjih poglavjih zaključnega dela.

V teoretičnem delu zaključnega dela so opredeljene poslovne združitve, njihove vrste in razlogi zanje ter računovodsko obravnavanje združitev tako po Mednarodnih standardih računovodskega

poročanja (MSRP), kakor tudi po Slovenskih računovodskih standardih (SRS). Nadalje sledi poglavje, ki se nanaša na primer pripojitve, znotraj katerega sta predstavljeni družbi, opisane aktivnosti za izvedbo pripojitve in obravnavano računovodsko evidentiranje. Davčno obravnavanje združitve je predstavljeno z vidika davka od dohodkov pravnih oseb (DDPO) ter davka na dodano vrednost (DDV).

V predzadnjem poglavju je nekaj več pozornosti namenjene še računovodskemu obravnavanju združitve v praksi, ki se nanaša na pripravo in oddajo letnih poročil v smislu ločene bilance stanja in skupnega letnega poročila, vprašanje vodenja poslovnih knjig ter položaj zaposlenih v družbah. Iz ugotovljenega v navedenih vsebinskih sklopih sledi sklep, ki predstavlja povzetek ključnih ugotovitev.

1. Poslovne združitev

1.1. Opredelitev poslovnih združitve

Pojem materialno statusnega preoblikovanja označuje postopke sprememb družb, ki ima za posledico prenos premoženja. V tem kontekstu gre za razmeroma širok pojem, ki lahko bodisi označuje raznovrstne prenose premoženja družbe na drug pravni subjekt, bodisi pravnostatusna preoblikovanja (Kocbek, 2001, str. 474). Podobno Lahovnik (2013, str. 14-15) združitev definira kot situacijo, v katerih iz dveh ali več podjetij nastane eno, prej obstoječa pa prenehajo obstajati.

Združitev družb označuje proces, izveden na podlagi sklenitve pogodbe in sprejema sklepa o združitvi, ki se konča tako, da iz dveh ali več družb nastane ena družba. Temeljni vrsti združitve sta spojitev in pripojitev. Pri spojitvi gre za nastanek povsem nove družbe, ki jo imenujemo prevzemna družba. Na slednjo se ob združitvi prenese premoženje, vse pravice in obveznosti dveh ali več družb, udeleženih v spojitvi. Prej obstoječe oziroma prenosne družbe z realizacijo združitve prenehajo obstajati. Za razliko od spojitve, pri pripojitvi ne govorimo o nastanku nove družbe, temveč se premoženje, pravice in obveznosti ene ali več družb v celoti prenesejo na drugo, prevzemno družbo, ki postane univerzalni pravni naslednik, prevzeta družba pa z združitvijo prav tako preneha (Mencin, 2002, str. 10-11).

Združitev in prevzemi družbam omogočajo potencialno hitrejšo rast, razširitev obsega zaradi pridobitve komplementarnih izdelkov ter imetništvo patentov in poslovnih skrivnosti. Prav tako se tovrstnih preoblikovanj družbe pogosto poslužujejo v smislu investicij v rast in razvoj, optimizacije stroškov, povečanja sredstev in maksimiranja dobičkov (Renneboog in Vansteenkiste, 2019, str. 650).

Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1) združitve delniških družb ureja v 580. členu. V prvem odstavku 580. člena sta kot temeljni obliki združitve družb opredeljeni pripojitev ali spojitev. Prva, skladno z drugim odstavkom istega člena, pomeni prenos celotnega premoženja prevzete družbe na prevzemno družbo, medtem ko spojitev, skladno s tretjim odstavkom istega člena, pomeni ustanovitev nove družbe oz. prevzemne družbe, na katero se prenese celotno premoženje prevzetih družb. Kakor izhaja iz sledečega odstavka istega člena, prevzete družbe z združitvijo prenehajo brez njihove likvidacije.

ZGD-1 nato v prvem odstavku 618. člena izrecno navaja, da je pri združitvi kapitalskih družb mogoča tudi udeležba družb z omejeno odgovornostjo in v nadaljnjem odstavku zanje določa smiselno uporabo določb o združitvi delniških družb, če zakon ne določa drugače. Opisano ureditev, ki omogoča udeležbo v postopkih združitve tudi družbam z omejeno odgovornostjo, je v slovensko zakonodajo prinesla novela ZGD-F, ki je bila sprejeta 24. 5. 2001 in je pričela veljati 22. 6. 2001.

1.2. Vrste združitve

Vrste združitve so kategorizirane glede na predhodna razmerja, ki obstajajo med družbama (oz. družbami) na relevantnem trgu. V tem kontekstu govorimo o delitvi združitve na vodoravne, navpične, koncentrične in konglomeratne združitve (Brigham, 1995, str. 777).

Vodoravne združitve so združitve, pri katerih so vanje vključene družbe, ki poslujejo na istem relevantnem trgu. Do tovrstnih združitve prihaja zlasti zaradi želje družb po izboljšanju lastnega položaja na trgu, navadno je v tem kontekstu govora o prevzemu konkurenčnih družb. Z vidika konkurentov te vrste združitve veljajo za najbolj "nevarne," saj ima njihova uspešna realizacija za posledico nezanemarljivo povečanje moči prevzemne družbe na trgu.

V literaturi je vodoravne združitve mogoče zaslediti tudi pod imenom obsežne združitve kot združitve družb iz iste panoge in iste ravni delovanja. Najbolj očiten razlog za tovrstne združitve je torej izkoriščanje ekonomije obsega v kontekstu proizvodnje in distribucije produktov, ki omogoča doseganje večje tržne moči in boljšega položaja družbe na trgu. Ravno zaradi opisanega v teh primerih protimonopolni in konkurenčni predpisi igrajo še posebej pomembno funkcijo. Slednja v končni fazi zagotavlja ustrezno raven varstva konkurence in nenazadnje varstva potrošnikov (Pirnar, 2005, str. 4-5).

V navpičnih združitvah sta udeleženi družbi, ki delujeta na različnih stopnjah tržne verige na istem trgu, najočitnejši primer česar so družbe v distribucijskih razmerjih. Gre torej za združitve v odnosu prodajalec - kupec ali obratno. (Lahkovnik, 2013, str. 18-21). Navpične združitve so torej združitve, do katerih pride v vertikalnih odnosih prodajalec - kupec. Do teh lahko pride na različnih ravneh

proizvodne verige, navadno pa so namenjene zmanjševanju stroškov oziroma večji distribucijski učinkovitosti (Polanec, 2011, str. 20).

V koncentričnih združitvah so udeležene družbe, ki na trgu delujejo v okviru istih ali sorodnih dejavnosti oz. panog, a pri tem ne proizvajajo istovrstnih proizvodov oziroma niso v medsebojnem odnosu kupec-prodajalec. V tem primeru gre torej za predhodno povezanost družb v smislu relevantnih trgov in produkcijskih procesov, prednost takšne združitve pa je lahko optimizacija in uresničitev tehnoloških, finančnih in tržnih potencialov udeleženih družb (Tekavec in Pučnik, 2002, str. 85-86).

Konglomeratne združitve se nanašajo na združitve med družbami, ki delujejo na različnih trgih ter v različnih panogah. Med družbama torej ne obstaja predhodna povezava, kakor je to značilno za ostale obravnavane vrste združitev, temveč gre za združitve, katerih namen je navadno investicijske narave oziroma zaradi prerazporeditev sredstev ter zmanjševanja poslovnih tveganj (Erlač, 2006, str. 12).

1.3. Razlogi za združitve

Dejavniki in razlogi, ki lahko pripeljejo do sprejema odločitve o združitvi, so raznovrstni. Po eni strani gre lahko v tem kontekstu za spremembo potreb družbe pri njenem delovanju, po drugi strani pa tudi gospodarski razvoj, reorganizacija poslovanja, finančni razlogi, zmanjševanje administrativnih ovir in stroškov ipd. (str. 12-13).

Motivi za odločitev o združitvi družb so lahko različni in izhajajo tako iz družbe same, kakor tudi okoliščin izven nje. Ob predpostavki, da družbe pri svojem delovanju zasledujejo maksimiziranje dobička ali donosnosti ter vrednosti delnic delničarjev, je iz te ugotovitve mogoče izpeljati bolj specifične razloge, ki stremijo v smeri teh ciljev. Eden od tovrstnih razlogov so tendence po znižanju stroškov poslovanja tako na ravni fiksnih, kakor tudi spremenljivih stroškov, zlasti zaradi zmanjševanja nekaterih administrativnih stroškov ali stroškov tehnične podpore, z znižanjem katerih je mogoče povečati stroškovno učinkovitost. Prav tako obstajajo nekatere priložnosti za znižanje stroškov, ki so specifična vertikalnih združitev, pogosto izvedenih (tudi) zaradi zmanjšanja proizvodnih stroškov. Nenazadnje si lahko družba z združitvijo z drugo družbo zagotovi več sredstev za poslovanje in kritje teh stroškov. Prav tako morebitna širitev proizvodnje ali dejavnosti družbe utegne zmanjšati povprečne stroške na enoto proizvoda. Do združitve družb pogosto pride tudi zaradi težnje po povečanju tržne moči, ki med drugim (prevzemni) družbi omogoča več manevrskega prostora pri določitvi cen in pogojev lastnega poslovanja v okviru veljavnih (zlasti konkurenčnopравnih in potrošniško pravnih) predpisov (Ali-Yrkkö, 2002, str. 11-12).

Eden od temeljnih razlogov združitev so, poleg raznovrstnih praktičnih prednosti, sinergije, ki (ob uspešni izpeljavi) lahko pozitivno pripomorejo k reševanju problematike omejenosti sredstev družb,

izkoriščanju znanj ter uresničevanju konkurenčnih potencialov in krepitvi tržne moči. Ob tem je izpostaviti, da so odločitve o tovrstnih preoblikovanjih lahko motivirane tudi z zasledovanjem različnih davčnih ugodnosti, izboljšanja pogojev pri zadolževanju, sinergijami med managerji in zmanjševanja stroškov (Perme, 2020, str. 9-10).

Nenazadnje so se v zvezi z razlogi za združitve družb razvile tudi nekatere teorije. Teorija operativne učinkovitosti kot razlog združitve razume kot izkoriščanje sinergij z namenom povečanja učinkovitosti poslovanja. Slednje lahko po eni strani pomeni raznovrstne spremembe produktivnosti, ki izhajajo iz upravljanja družb, zniževanje povprečnih stroškov na posamezno enoto kot posledica spremembe obsega proizvodnje ali uresničitve potenciala, ki izhaja iz povezovanja aktivnosti v smislu dopolnjujočih produktov (Maček, 2023, str. 13-15).

Kot je bilo predhodno že nakazano, so združitve pogosto odraz težnje po rasti in razvoju družbe. Za uresničevanje teh ciljev se sicer uporabljajo različni pristopi oziroma mehanizmi, mednje pa sodijo zlasti optimizacija poslovanja, uvajanje novih produktov in metod ter širjenje na nove trge. Poleg naštetega lahko združitve omogoča izboljšanje tehnoloških zmogljivosti, izkoriščanje že uveljavljenega dobrega imena, ugleda, različni pristopi doseganja končnih potrošnikov in maksimalno izkoriščanje resursov obeh (oziroma vseh) udeleženih družb (Pirnar, 2005, str. 6).

Potencialni razlog za odločitev združitvi je tudi diverzifikacija, ki v kontekstu združitve označuje situacije, ko prevzemna družba prevzame družbo, katere dejavnost je vsaj v določeni meri izven obstoječe dejavnosti prevzemne družbe. Proces diverzifikacije omogoča širitev kroga ključnih produktov družbe, kar utegne pozitivno vplivati na rast podjetja (DePamphilis, 2019, str. 8).

Prav tako so pomemben razlog združitve sinergije, ki pomenijo vrednost, ki predstavlja razliko med vrednostjo podjetij po združitvi in pred njo. Ob tem je mogoče prepoznati različne izvore sinergij. Po eni strani gre pri tem za operativne sinergije, prav tako so v luči stroškovne optimizacije lastnega financiranja pomembne finančne sinergije, ki omogočajo investicije, nadalje so relevantni različni aspekti kakovosti managementa in povečanje tržne moči (Erlač, 2006, str. 13).

Nekoliko drugačna delitev motivov za združitve (in prevzeme) je na finančne, strateške in vodstvene. Finančni zasledujejo in utegnejo za družbo doseči povečanje vrednosti družbe oziroma njenih deležev, rast sredstev družbe in znižanje stroškov. Nadalje sinergije omogočajo družbam, ki se združujejo, pridobiti nove prednosti, sposobnosti oziroma usposobljeno delovno silo, ki je potrebna za morebitni vstop na nove trge. Povečanje tržne moči z združitvijo družbi omogoča boljše izkoriščanje priložnosti, povezanih z obstoječimi strankami, več nadzora nad ceno, obseg in kakovost lastne ponudbe, prav tako pa utegnejo z razpolaganjem z (znatno) večjo tržno močjo odvrniti potencialno konkurenčna družbe z nastopanja na trgu.

Do odločitev o nekaterih združitvah in prevzemih lahko pride tudi na podlagi taktične ocene odločevalcev o potencialih prevzete družbe, ki še niso realizirani. Poleg navedenih motivov, je mogoče kot razloge za združitve navesti tudi reorganizacijo, prodajo z dobičkom in izvedbo nekaterih razvojnih ciljev družbe. Strateški motivi združitev so na primer geografska širitev na druge relevantne trge, širitev ponudbe (prevzemne) družbe, težnja po zmanjševanju negotovosti pričakovanih denarnih tokov, zasledovanje koristi, ki izhajajo iz dobrega imena in ogleda prevzete družbe in podobni (Junni in Teerikangas, 2019, str. 2-4).

2. Računovodsko obravnavanje združitev

2.1. Obravnavanje poslovnih združitev po MSRP

Evropski parlament in Svet sta dne 19. julija 2002 sprejela Uredbo (ES) št. 1606/2002 evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. julija 2002 o uporabi mednarodnih računovodskih standardov (v nadaljevanju Uredba 1606/2002, ki že v preambuli prepoznava hitrejše delovanje finančnih storitev kot enega od pomembnih vidikov za delovanje notranjega trga (prvi odstavek preambule Uredbe 1606/2002). Kakor izhaja iz naslednjih odstavkov preambule, je tovrstno usklajevanje na ravni Evropske unije (takrat Skupnosti) pomembno z vidika preglednosti, učinkovitosti in primerljivosti finančnih izkazov.

Posledično je kot cilj navedenega akta navedeno stroškovno učinkovito delovanje kapitalskega trga, prav tako pa sta omenjena tudi zaupanje v finančne trge (četrti odstavek preambule Uredbe 1606/2002) in konkurenčnost kapitalskih trgov (peti odstavek preambule Uredbe 1606/2002). Bistvo Uredbe 1606/2002 je določitev uporabe mednarodnih računovodskih standardov znotraj Skupnosti (1. člen Uredbe 1606/2002), poleg tega pa določa tudi postopek delovanja računovodskega regulativnega odbora ter njegovega sodelovanja z Evropsko komisijo.

Republika Slovenija je z namenom vstopa v Evropsko unijo kot država članica morala uvesti ustrezne spremembe in prilagoditve takrat veljavnega pravnega reda na način, da je slednji bil skladen s pravom Evropske unije. Poleg omenjenih prilagoditev je za Slovenijo z vstopom v skupnost pričelo veljati in učinkovati takrat veljavno pravo, zlasti uredbe, pri katerih gre za akte poenotenja prava. Posledično je po koncu vseh postopkov za vstop nove članice v EU Republika Slovenija 1. maja 2004 postala polnopravna država članica (GOV, b.d.). Z navedenim datumom je posledično za Slovenijo veljala tudi zgoraj navedena Uredba 1606/2002.

Od 16. oktobra 2023 se je začela uporabljati Uredba (ES) 2023/1803 o sprejetju nekaterih računovodskih standardov v skladu z Uredbo (ES) št. 1606/2002 (v nadaljevanju Uredba (ES) 2023/1803), katere temeljni namen je usklajevanje računovodskih standardov na mednarodni ravni.

K njenemu upoštevanju pri pripravi računovodskih izkazov skladno s standardi so zavezana vsa podjetja, ki delujejo na območju EU (EUR-Lex, b.d.).

Mednarodni standardi računovodskega poročanja (v nadaljevanju MSRP) predstavljajo skupek usklajenih pravil za pripravljanje računovodskih izkazov gospodarskih družb. Standardi so bili izdani s strani Upravnega odbora za mednarodne računovodske standarde (ang. *International accounting standards board* oz. IASB), v sistem uporabe MSRP pa spada 168 jurisdikcij. Namen zasnove tovrstnega sklopa pravil je zlasti zagotavljanje ustrezne preglednosti, konsistentnosti in usklajevanje računovodskih praks na mednarodni ravni in tako omogočajo ustrezno raven primerljivosti ter doslednosti računovodskih izkazov družb, ki spadajo v jurisdikcijo držav, vključenih v sistem (Palmer, 2024).

Na uporabo mednarodnih in slovenskih standardov računovodskega poročanja izrecno napotuje tudi prvi odstavek 54. člena Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1). Slednje morajo pri pripravi izkazov uporabljati gospodarske družbe, podjetniki, banke, zavarovalnice in v določenih primerih tudi druge družbe. Za normativne aktivnosti v zvezi z MSRP je pristojen Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde, pristojnost za njihovo razlago pa ima kot strokovni odbor Svet za pojasnjevanje mednarodnih standardov poročanja (ang. *International financial reporting interpretation committee* oz. IFRIC). Niz pravil MSRP vključuje Mednarodne računovodske standarde z aprila 2001, Pojasnila SOP z meseca marca 2002, Mednarodne standarde računovodskega poročanja z meseca aprila 2002 in Pojasnila IFRIC z meseca marca 2002 (Kamenšek, 2022).

Kot predhodno že nakazano, MSRP zasledujejo težnjo po poenostavitvi ter zbliževanju (harmonizaciji) računovodskega poročanja. Poleg navedenega omogočajo lažjo primerljivost oz. odpravljajo ovire, povezane z nerazumljivostjo računovodskih izkazov z jasno predpisanimi obveznimi sestavinami izkazov in pravili njihove nedvoumne identifikacije. Nenazadnje obravnavani sklop pravil pomeni pomemben razvoj računovodstva (Novak, 2023, str. 28-29).

Poslovne združitve obravnavajo MSRP 3, pojem združitvev in s tem tudi domet uporabe akta pa sta relativno široko zastavljena (2. točka MSRP 3). Bistvo opredelitev poslovnih združitvev je v tem, da gre za aktivnosti oziroma transakcije, ki vodijo v pridobitev nadzora prevzemnika nad podjetjem. V četrti točki MSRP 3 je določena uporaba prevzemne metode, ki »zahteva:

- (a) prevzemnika,
- (b) določitev datuma prevzema,
- (c) pripoznavanje in merjenje pridobljenih opredeljivih sredstev, prevzetih obveznosti in neobvladujočega deleža v prevzetem podjetju, ter

- (d) pripoznavanje in merjenje dobrega imena ali dobička pri izpogajanem nakupu« (5. točka MSRP 3).

Vodilo uporabe prevzemne metode je merjenje pridobljenih sredstev in prevzetih obveznosti po pošteni vrednosti na datum prevzema. Pri uporabi MSRP za računovodsko obravnavanje poslovnih združitvev je relevantno tudi časovno obdobje izvedbe združitve, saj se različica MSRP 3, sprejeta v mesecu januarju 2008, uporablja za tiste združitve, ki so se zgodile po 1. juliju 2009. V luči ugotovitve uporabnosti MSRP 3 v primerih konkretnih transakcij standardi vsebujejo določene napotke v smislu že omenjenih opredelitev združitve, na podlagi katerih se presoja, ali posamezne aktivnosti spadajo v domet poslovnih združitvev. Takšne transakcije so na primer prenos denarja, prevzem obveznosti, izdaja kapitalskih instrumentov ipd. (IAS Plus, b.d.).

Pri računovodski obravnavi združitvev je pomembno, da tiste transakcije, ki niso predmet izmenjave oz. prenosa med prevzetim podjetjem (oz. njegovim nekdanjim lastnikom) in prevzemnikom, morajo biti kot takšne identificirane ter obračunane ločeno od postavk, ki so predmet poslovne združitve. Prav tako je potrebno ločeno obračunati morebitne postavke, ki izhajajo iz predhodnega razmerja med prevzemnikom in prenosnim podjetjem, kar navadno vodi v pripoznanje dobička ali izgube (IAS Plus, b.d.).

Za ustrezno računovodsko obravnavo združitvev je izjemnega pomena primerno razkritje informacij za poslovno združitvev. Posledično ima prevzemnik obveznost razkriti tiste informacije, ki omogočajo ovrednotenje narave in finančnih učinkov poslovne združitve v računovodskih izkazih. Tovrstne informacije so na primer osnovni podatki o prevzetem podjetju, datum prevzema, delež glasovalnih pravic v lastniškem kapitalu, temeljni razlogi za odločitev o poslovni združitvi, dejavniki, ki se nanašajo na dobro ime, prevzete obveznosti ipd. (IAS Plus, b.d.).

MSRP 3 ne vsebuje posebnih napotkov za računovodsko obravnavo družb znotraj istih skupin oziroma pod istim nadzorom, kar predstavlja nekolikšno praznino, katere posledica je slabše razumevanje učinkov takšnih transakcij v praksi. Posledično je Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde posebno pozornost namenil tudi takšnim situacijam združitvev. Pri slednjih je stališče Odbora v zvezi z zagotavljanjem informacij v opisanih primerih, da morajo družbe zagotoviti informacije o pošteni vrednosti, kadar izvedba poslovne združitve vpliva na delničarje zunaj skupin podjetij. To stališče ne nasprotuje veljavnim zahtevam MSRP 3, saj v ostalih primerih še vedno velja obveznost uporabe enotnih pristopov po MSRP (IFRS, 2020).

2.2. Obravnavanje združitvev po SRS

Slovenski računovodski standardi (v nadaljevanju SRS) poslovne združitve urejajo v 6. točki Okvira SRS Poslovne kombinacije (Združitve). SRS so bili sprejeti 15. novembra 2023 s strani Strokovnega

sveta Inštituta za revizijo in so namenjeni strokovni računovodski obravnavi ter implementaciji mednarodnih zahtev priprave računovodskih izkazov. SRS se primarno uporabljajo za gospodarske družbe poleg tega pa tudi za druge organizacije, samostojne podjetnike posameznike, zavode, društva, agencije ter državne informacije, kadar področni predpisi to določajo (Slovenski inštitut za revizijo, 2023, str. 2)

Poslovna kombinacija je transakcija, kjer prevzemnik pridobi nadzor nad podjetjem, ki vključuje sredstva in dejavnosti za ustvarjanje donosov. Nadzor omogoča vplivanje na ključne dejavnosti podjetja prek glasovalnih pravic ali pogodb. Prevzemnik obvladuje podjetje, če pridobi pravice do spremenljivih donosov in jih lahko prilagaja (prvi odstavek 6. točke Okvira SRS).

Prevzemnik lahko obvladovanje prevzetega podjetja prevzame na različne načine, na primer:

- a) s prenosom denarja, denarnih ekvivalentov ali drugih sredstev (vključno z neto sredstvi, povezanimi s podjetjem);
- b) s sprejemanjem obveznosti;
- c) z izdajo deležev v lastniškem kapitalu;
- d) z uporabo kombinacije več vrst nadomestil;
- e) brez prenosa nadomestila, zgolj na podlagi sklenjene pogodbe.

Če ni prevzema, se pravila prevzemne metode ne uporabijo - praviloma gre pri pravnih združitvah za združitev subjektov pod skupnim upravljanjem. Prevzemna metoda zahteva določitev prevzemnika, datum prevzema ter pripoznanje in izmero pridobljenih sredstev, obveznosti in neobvladujočih deležev po poštenu vrednosti. Presežek nadomestila nad vrednostjo pridobljenih sredstev predstavlja dobro ime, presežek obratno pa prihodek (enajsti odstavek 6. točki Okvira SRS).

V primeru nepopolnega začetnega obračunavanja ob koncu poročevalnega obdobja, v katerem je prišlo do združitve, ima prevzemnik obveznost prikazovanja začasnih zneskov za te postavke v svojih računovodskih izkazih, prav tako pa mora v določenih primerih v obdobju merjenja za nazaj prilagoditičasne zneske, pripoznane na datum prevzema na podlagi informacij o novih dejstvih in okoliščinah z dne datuma prevzema (osmi odstavek 6. točke Okvira SRS).

Pri poslovnih kombinacijah se ne upoštevajo tudi ločene transakcije, ki niso del nadomestila za podjetje, ter stroški prevzema, ki se obračunajo kot odhodki. Mikro in majhne družbe lahko poslovne kombinacije obračunajo po knjigovodskih vrednostih, kar je enako pri kombinacijah organizacij pod skupnim upravljanjem (osmi odstavek 6. točke Okvira SRS). Glede vprašanj, ki niso zajete v predstavljeni točki SRS, slednji napotuje na uporabo MSRP 3.

Ključni vidiki računovodske obravnave združitve po SRS so ustrezno evidentiranje prenesenih (prevzetih) sredstev in obveznosti, slednje pa pomeni tudi prevzem v poslovne knjige prevzemne

družbe ter ustrezno navedbo njihove vrednosti. Pri računovodski obravnavi je relevantna tudi pripoznava pozitivnega dobrega imena (ang. *goodwill*), ki se amortizira. Prevzemnik na datum prevzema pripozna dobro ime kot presežek (a) nad (b):

a) skupne vrednosti:

- prenesenega nadomestila za prevzeto organizacijo (podjem), ki se običajno meri po pošteni vrednosti na datum prevzema,
- zneska neobvladujočega deleža v prevzeti organizaciji (podjemu) ter
- v primeru poslovne kombinacije, izvedene v več fazah, poštene vrednosti prejšnjega prevzemnikovega deleža v lastniškem kapitalu prevzete organizacije (podjema) na datum prevzema;

b) čiste vrednosti opredeljivih sredstev, pridobljenih s prevzemom organizacije (podjema), in prevzetih obveznosti na datum prevzema.

Če je vrednost (b) višja od (a), se presežek pripozna kot prihodek v poslovnem izidu (6. točka Okvira v Uvodu v SRS 2024)

Z vidika posledic, zlasti priprave računovodskih izkazov, je ključen določeni datum združitve, saj ta označuje trenutek priprave računovodskega poročila glede na stanje na ta datum, hkrati pa se s tem začne vmesno obdobje, ki bo predmet nadaljnjega usklajevanja s strani prevzemne družbe po združitvi. Z namenom enotne in pregledne računovodske obravnave družbe ter nenazadnje optimizacije dela je pomembna uskladitev računovodskih politik družb.

3. Primer pripojitve

V tem poglavju obravnavamo združitev družbe SS, ki predstavlja prevzeto družbo, z družbo RR, ki je prevzemna družba. Zaradi nekaterih omejitev, povezanih z zaupnostjo podatkov, ki smo jih pridobili od obeh družb, udeleženih v združitvi, bosta družbi naslovljeni s prej navedenimi imeni in opisani zgolj z lastnostmi, ki ne omogočajo njune identifikacije.

3.1. Predstavitev družb

Primarno je bil v konkretnem primeru načrtovan razvoj dveh različnih projektov. Prvi je predstavljal dajanje (lastniških) stanovanj v dolgoročni najem neposrednim uporabnikom, drugi pa prodaja stanovanj končnim kupcem. Lastnik se je z namenom, da bi razpršila tveganja dejavnosti, odločil za ustanovitev dveh družb za razvoj.

Prezemna družba RR je z vidika velikosti mikro družba, katere pretežna dejavnost je trgovanje z lastnimi nepremičninami. Družbenik navedene družbe je slovenski rezident, ki je fizična oseba. V letu pripojitve je lastniško strukturo v tej družbi predstavljal domači kapital. Prezemna družba je imetnik dveh poslovnih deležev v prevzeti družbi SS, oba poslovna deleža pa skupaj predstavljata 100 % delež v osnovnem kapitalu prenosne družbe.

Temeljna dejavnost prenosne družbe SS je (bilo) trgovanje z lastnimi nepremičninami (68.100 Standardna klasifikacija dejavnosti SKD 2008). Proti koncu leta 2019 je družba SS sklenila kupoprodajno pogodbo, s katero je nato v januarju 2020 prodala kompleks nepremičnin, ki ga je sestavljala množica posameznih delov stavbe v etažni lastnini ter je predstavljal večinski del predmetne stavbe. Po omenjenem prenosu lastninske pravice je družba SS ostala lastnica preostalih delov nepremičnin, ki so predstavljali parkirne prostore, večinsko v tretjem in četrtem nadstropju stavbe, ter shrambe.

V posledici omejitev, ki jih je prinesel pojav epidemije Covid-19 v prvi polovici leta 2020, se je obseg poslovnih aktivnosti družbe zmanjšal, zaradi česar v sledečem letu 2021 ni pričakovala zelene ravni rasti. Posledično so se preusmerile tudi aktivnosti družbe oz. njenega lastnika (družbenika), ki si je v tem obdobju začel prizadevati predvsem za zmanjševanje stroškov in čimprejšnjo zaključitev takrat aktualnih projektov, za tem pa za združitve družb.

V času pred združitvijo družb RR in SS sta obe bili rezidentki Republike Slovenije, prav tako je bil v Republiki Sloveniji obrat prenosne družbe. Temeljni namen pripojitve je predstavljal zlasti optimizacija poslovanja v smislu zmanjševanja stroškov družbe, med drugim tudi administrativnih stroškov, povezanih z računovodenjem in vodenjem računov ter uporabo bančnih storitev. Prav tako je bila eden od razlogov združitve tudi želja po združitvi premoženja, kar bi, glede na naravo in lastnosti dejavnosti družb, omogočilo enostavnejše in hitrejše poslovanje ob takratnih pogojih na trgu.

3.2. Opis aktivnosti za izvedbo pripojitve

Med upravama obeh družb je bila najprej sklenjena pripojitvena pogodba, ki je morala biti kasneje potrjena tudi na skupščini. Pogodba je med drugim vključevala tudi določbe o prenosu celotnega premoženja prenosne družbe, vključno z vsemi pravicami, obveznostmi in dolžnostmi, ki se na to premoženje nanašajo, na prevzemno družbo. Prav tako je bilo sklenjeno, da prevzeta (prenosna) družba s pripojitvijo k prevzemni družbi preneha brez izvedbe postopka likvidacije, prevzemna družba pa kot njen univerzalni pravni naslednik vstopi v vsa pravna razmerja, katerih subjekt je bila prevzeta družba.

Ker je bila prevzemna družba edini družbenik prevzete družbe, skladno s prvo točko prvega odstavka 589. člena ZGD-1, prevzemna družba edinemu družbeniku prevzete družbe ni zagotovila delnic za izvedbo pripojitve zaradi zamenjave. Poleg tega niso bila izvedena denarna plačila posameznim družbenikom. Skladno s pogodbo, se osnovni kapital prevzemne družbe s pripojitvijo prevzete družbe ni spremenil in je v času opisanega postopka znašal 407.500,00 EUR.

Postopek združitve družb oziroma pripojitve družbe RR k prevzemni družbi SS se je (formalno) začel s sprejetjem Sklepa o soglasju edinega družbenika k pripojitvi, pri čemer se je družbenik na podlagi že omenjene pogodbe o pripojitvi odpovedal uveljavljanju sledečih pravic, ki veljajo po ZGD-1. Z izjavo se je družbenik odpovedal uporabi določb prvega odstavka 586. člena ZGD-1, ki se nanašajo na predložitev pogodbe o pripojitvi registrskemu organu in objavo pogodbe o pripojitvi, kar družbenikom omogoča seznanitev, nadalje se je z izjavo odpovedal pravici do pregleda dokumentacije, ki ga določa 2. odstavek istega člena ZGD-1, in pravici do izpodbijanja predmetnega sklepa o soglasju za pripojitev ali uveljavljanju njegove ničnosti.

Do trenutka vpisa združitve v sodni register sta družbi vsaka vodili svoje poslovne knjige. Na dan, določen kot datum obračuna, je bila sestavljena bilanca stanja na podlagi stanja z istega dne - bilančni presečni dan. Ker ta dan ni predstavljal zadnjega dne poslovnega leta, se je to poročilo štelo tudi kot zaključno poročilo prevzete družbe.

3.2.1. Tržna in knjigovodska vrednost vrednostnih papirjev

Morebitna razlika med tržno in knjigovodsko vrednostjo vrednostnih papirjev na računovodsko obravnavo združitve vpliva zlasti z vidika vrednotenja ter obravnave sredstev in obveznosti družb. Knjigovodska vrednost se nanaša na tisto vrednost, ki je evidentirana v poslovnih knjigah na podlagi nakupne cene ali metode prevrednotenja. Problematika tržne vrednosti vrednostnih papirjev pri združitvi je zlasti v tem, da ne upošteva sprememb oziroma gibanj na trgu, zaradi česar se lahko občutno razlikuje od dejanske vrednosti na trgu. Tržna vrednost slednje upošteva in tako odraža ceno vrednostnega papirja na trgu v relevantnem trenutku. Zato je pomembno, da se to razliko upošteva pri vrednotenju sredstev družb.

V praksi to pomeni, da se v primeru združitve vrednostne papirje prevrednoti na njihovo tržno ali pošteno vrednost, kar je razvidno iz združene bilance stanja. Alternativa, ki pride v poštev zlasti v situaciji precejšnjih odstopanj, je, da se pripoznavajo dobički oziroma izgube. Ob tem je relevantno tudi, ali so vrednostni papirji namenjeni trgovanju, kar ob upoštevanju prilagoditve na pošteno vrednost pomeni evidentiranje v izkazu poslovnega izida. Nadalje se v primeru vrednostnih papirjev, namenjenih za prodajo, spremembe njihove vrednosti izkazujejo v kapitalu, medtem ko so spremembe vrednosti vrednostnih papirjev, ki se zadržijo do dospelja (zlasti različni dolžniški

vrednostni papirji, kot so npr. obveznice), izkazani po amortiziranem strošku. Slednje pomeni vrednotenje po nabavni vrednosti, prilagojeni z obrestmi.

Na dan priglasitve je imela prevzemna družba obliko družbe z omejeno odgovornostjo. Knjigovodska vrednost naložbe v prevzemno družbo je znašala 7.500 EUR. Računovodska obravnava pripojitve odvisne družbe, ki jo je ustanovila obvladujoča družba, bo izvedena po knjigovodski vrednosti, saj je prišlo da nakupa.

3.3. Računovodsko evidentiranje

Kakor je bilo predhodno že nakazano, je pri računovodskem evidentiranju združitve slovenskih podjetij potrebno upoštevanje SRS in MSRP, poleg tega pa tudi ZGD-1 in nekaterih področnih predpisov. Za računovodsko obravnavo je ključna vrsta združitve, ki narekuje uporabo ustrezne metode, nadalje pa vrednotenje sredstev in obveznosti po pošteni vrednosti, priznavanje dobrega imena (ang. *goodwill*) in usklajevanje bilanc. Poleg teh korakov je pomembna uskladitev računovodskih metod in politik družb z namenom enotne računovodske obravnave.

Kot dan obračuna obravnave pripojitve je bil določen 30. 9. 2021 ob 24. uri. Od tega trenutka dalje se je štelo, da je prevzeta družba bila pripojena k prevzemni družbi, skladno s tem je slednja postala tudi njen univerzalni pravni naslednik. Računovodski temelj pripojitve je predstavljala bilanca stanja, sestavljena na podlagi stanja dne 30. 9. 2021, ki predstavlja dan obračuna pripojitve oz. bilančni presečni dan zaključnega poročila v smislu 1. odstavka 68. člena ZGD-1.

V konkretnem primeru torej dan obračuna pripojitve ni ustrezal zadnjemu dnevu poslovnega leta prevzete družbe, zato je bilo potrebno izdelati posebno zaključno poročilo. V tovrstnih primerih ima namreč zadnje letno poročilo prevzete družbe hkrati tudi naravo zaključnega poročila po zgoraj navedeni določbi ZGD-1. Zaradi zapisanega v prejšnjem odstavku je prevzemna družba izdelala otvoritveno bilanco, znotraj katere je izkazala pravne posledice pripojitve, skladno s stanjem, kakršno je bilo naslednji dan po dnevu obračuna, in sicer dne 1. 10. 2021 ob 00.00 uri.

Tabela 1: Sredstva družb RR in SS, naložbene nepremičnine, dolgoročne finančne naložbe in dolgoročne poslovne terjatve

Postavka	Oznaka za AOP	Zaključna bilanca na 30.9.2021		Otvoritvena bilanca RR na 1.10.2021 po pripojitvi
		RR	SS	

SREDSTVA (002+032+053)	001	2.504.800	1.792.485	4.289.785
A. DOLGOROČNA SREDSTVA (003+010+018+019+027+031)	002	2.394.262	730.968	3.117.730
I. Neopredmetena sredstva in dolgoročne aktivne časovne razmejitve (004+009)	003	0	0	0
II. Opredmetena osnovna sredstva (011 do 017)	010	44.232	59.519	103.751
3. Proizvajalne naprave in stroji	013	19.199	58.443	77.642
4. Druge naprave in oprema, drobni inventar in druga opredmetena osnovna sredstva	014	25.033	270	25.303
7. Predujmi za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev	017	0	806	806
III. Naložbene nepremičnine	018	2.342.530	671.448	3.013.979

se nadaljuje

nadaljevanje

Postavka	Oznaka za AOP	Zaključna bilanca na 30.9.2021		Otvoritvena bilanca RR na 1.10.2021 po pripojitvi
		RR	SS	
IV. Dolgoročne finančne naložbe (020+024)	019	7.500	0	0
1. Dolgoročne finančne naložbe, razen posojil (021 do 023)	020	7.500	0	0
b) Druge delnice in deleži	022	7.500	0	0
V. Dolgoročne poslovne terjatve (028 do 030)	027	0	0	0

Zgornja tabela prikazuje sredstva družb RR in SS na dan 30. 9. 2021, vključno z naložbenimi nepremičninami, dolgoročnimi finančnimi naložbami in dolgoročnimi poslovnimi terjatvami. Med dolgoročnimi sredstvi prevladujejo naložbene nepremičnine v vrednosti 3.013.979 EUR, medtem ko so dolgoročne finančne naložbe znašale 7.500 EUR. Slednje so naravi predstavljale ustanovitveni kapital družbi RR v družbi SS. Upoštevajoč dejstvo, da gre pri finančni naložbi za osnovni kapital, ki predstavlja medsebojno transakcijo, je ta bila izločena iz otvoritvene bilance. Družba RR je imela, kakor izhaja iz tabele, manj sredstev kot družba SS. Slednje je razvidno iz primerjave otvoritvene bilance po pripojitvi. Obe družbi nista imeli dolgoročnih poslovnih terjatev, saj je vrednost na obeh straneh tabele 0 EUR.

Tabela 2: Kratkoročna sredstva družbe RR in družbe SS

Postavka	Oznaka za AOP	Zaključna bilanca na 30.9.2021		Otvoritvena bilanca RR na 1.10.2021 po pripojitvi
		RR	SS	
B. KRATKOROČNA SREDSTVA (033+034+040+048+052)	032	110.478	1.061.515	1.171.993
II. Zaloge (035 do 039)	034	0	253.940	253.940
4. Trgovsko blago	038	0	231.314	231.314
5. Predujmi za zaloge	039	0	22.626	22.626

III. Kratkoročne finančne naložbe (041+045)	040	0	610.000	610.000
2. Kratkoročna posojila (046+047)	045	0	610.000	610.000
a) Kratkoročna posojila družbam v skupini	046	0	610.000	610.000
IV. Kratkoročne poslovne terjatve (049 do 051)	048	13.500	134.348	147.848
2. Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev	050	13.500	12.157	25.657
3. Kratkoročne poslovne terjatve do drugih	051	0	122.191	122.191
V. Denarna sredstva	052	96.978	63.227	160.205

Vir: Interna dokumentacija družb RR in SS.

Druga tabela prikazuje kratkoročna sredstva družb RR in SS na dan 30. 9. 2021. Skupna vrednost kratkoročnih sredstev družbe RR je znašala 110.478 EUR, medtem ko so sredstva družbe SS bila precej višja, in so znašala 1.061.515 EUR. Družba RR ni imela zalog, medtem ko je družba SS imela zaloge v vrednosti 253.940 EUR. Med slednjimi je bilo trgovsko blago v vrednosti 231.314 EUR. Blago v skladišču oziroma na zalogi je dejansko predstavljalo neuporabljen gradbeni material, ki ga je družba SS poskušalo prodati.

Družba RR prav tako ni imela kratkoročnih finančnih naložb, medtem ko je družba SS razpolagala s 610.000 EUR v kratkoročnih posojilih. Kljub temu pa je imela družba RR kratkoročne poslovne terjatve v vrednosti 13.500 EUR, predvsem do kupcev. Družba SS je beležila višje vrednosti poslovnih terjatev, te so skupaj znašale 134.348 EUR.

Tabela 3: Kratkoročne aktivne časovne razmejitve družbe RR in družbe SS

Postavka	Oznaka za AOP	Zaključna bilanca na 30.9.2021		Otvoritvena bilanca RR na 1.10.2021 po pripojitvi
		RR	SS	

C. KRATKOROČNE AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	053	60	1	61
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV (056+072+075+085+095)	055	2.504.800	1.792.485	4.289.785

Vir: Interna dokumentacija družb RR in SS.

Iz tabele so razvidne obveznosti do virov sredstev, ki so skupno znašale 4.289.785 EUR. Pri tem je družba RR prispevala 2.504.800 EUR, družba SS pa 1.792.485 EUR.

Tabela 4: Kapital družbe RR in družbe SS

Postavka	Oznaka za AOP	Zaključna bilanca na 30.9.2021		Otvoritvena bilanca RR na 1.10.2021 po pripojitvi
		RR	SS	
A. KAPITAL (057+060+061+067+301+068-069+070-071)	056	1.230.024	1.784.186	3.006.710

se nadaljuje

nadaljevanje

Postavka	Oznaka za AOP	Zaključna bilanca na 30.9.2021		Otvoritvena bilanca RR na 1.10.2021 po pripojitvi
		RR	SS	
I. Vpoklicani kapital (058-059)	057	407.500	7.500	407.500
1. Osnovni kapital	058	407.500	7.500	407.500
II. Kapitalske rezerve	060	1.370.000	0	1.370.000

III. Rezerve iz dobička (062+063-064+065+066)	061	0	750	750
1. Zakonske rezerve	062	0	750	750
VI. Preneseni čisti dobiček	068	0	1.775.936	1.309.488
VII. Prenesena čista izguba	069	(466.448)	0	0
VIII. Čisti dobiček poslovnega leta	070	0	0	0
IX. Čista izguba poslovnega leta	071	(81.028)	0	(81.028)

Vir: Interna dokumentacija družb RR in SS.

Četrta tabela prikazuje kapital družb RR in SS na dan 30. 9. 2021. Iz pripojitvene pogodbe sledi, da se osnovni kapital prevzemne družbe s pripojitvijo prevzete družbe ne bo spremenil in znaša 407.500,00 EUR. Slednje torej pomeni, da je vrednost osnovnega kapitala prevzemne družbe RR tudi po pripojitvi ostala enaka.

Tabela 5: Dolgoročne in kratkoročne obveznosti ter kratkoročne pasivne časovne razmejitve družbe RR in družbe SS

Postavka	Oznaka za AOP	Zaključna bilanca na 30.9.2021		Otvoritvena bilanca RR na 1.10.2021 po pripojitvi
		RR	SS	
C. DOLGOROČNE OBVEZNOSTI (076+080+084)	075	650.000	0	650.000

I. Dolgoročne finančne obveznosti (077 do 079)	076	650.000	0	650.000
3. Druge dolgoročne finančne obveznosti	079	650.000	0	650.000
II. Dolgoročne poslovne obveznosti (081 do 083)	080	0	0	0
III. Odložene obveznosti za davek	084	0	0	0
Č. KRATKOROČNE OBVEZNOSTI (086+087+091)	085	624.776	8.299	633.075
II. Kratkoročne finančne obveznosti (088 do 090)	087	610.000	0	610.000
2. Kratkoročne finančne obveznosti do bank	089	610.000	0	610.000
III. Kratkoročne poslovne obveznosti (092 do 094)	091	14.776	8.299	23.075
2. Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev	093	1.083	8.189	9.272
3. Druge kratkoročne poslovne obveznosti	094	13.693	110	13.803
D. KRATKOROČNE PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	095	0	0	0

Vir: Interna dokumentacija družb RR in SS.

Zadnja tabela prikazuje dolgoročne in kratkoročne obveznosti ter kratkoročne pasivne časovne razmejitve družb RR in SS na dan 30. 9. 2021. Družba RR je imela dolgoročne obveznosti v višini 650.000 EUR. Vse te obveznosti so bile opredeljene kot druge dolgoročne finančne obveznosti. Družba SS ni imela dolgoročnih obveznosti.

Kratkoročne obveznosti družbe RR so znašale 624.776 EUR, pri čemer je večina v kratkoročnih finančnih obveznostih (610.000 EUR do bank), preostanek pa so predstavljale kratkoročne poslovne obveznosti. Družba SS je imela manjše kratkoročne obveznosti, te pa so znašale 8.299 EUR, predvsem do dobaviteljev. Nobena od družb ni imela kratkoročnih pasivnih časovnih razmejitev.

4. Davčno obravnavanje združitve

4.1. Davčno obravnavanje združitve z vidika DDPO, največje tveganje za družbo

V primeru statusnih preoblikovanj je lahko davčna obravnava nevtralna, kar pomeni, da zaradi izvedbe preoblikovanja ni potrebno plačati dodatnega davka od dohodkov pravnih oseb. Podlago opisane ureditve predstavlja direktiva, ki ureja združitve in prevzeme, ki je v slovenski pravni red implementirana v Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2). Ob izpolnjenih pogojih je potrebno za statusna preoblikovanja zagotoviti davčno nevtralno obravnavo z vidika davka na dobiček pravnih oseb. Direktiva o združitvah in delitvah se uporablja za združitve in delitve, prenose premoženja in zamenjave kapitalskih deležev, vsi ti načini reorganizacije oziroma preoblikovanja pa so zajeti tudi v ZDDPO-2 (Drobež Tomšič, 2019, str. 1-2).

Kot je že bilo pojasnjeno, je ena od pravnih posledic združitve prenehanje prevzete družbe kot pravne osebe, prevzemna družba pa s tem postane njen univerzalni pravni naslednik. Skladno s tem mora po drugem odstavku 361. člena ZDavP-2 davčni obračun na obračunski dan združitve za račun prevzete družbe predložiti prevzemna družba v tridesetih dneh od vpisa združitve v sodni register (2. odstavek 361. člena ZDavP-2). Ob tem je smiselno poudariti, da je torej tek roka predložitve davčnega obračuna ni odvisen od obračunskega dne združitve, temveč od dneva vpisa združitve v sodni register. Nastanek obveznosti ter davčne posledice so tako pogojene z vpisom v sodni register.

Še ena od posledic do sedaj pojasnjenega je, da se predhodno plačani zneski v okviru rednega davčnega obračuna (358. člen ZDavP-2) v istem davčnem obdobju kot davčni obračun pri združitvah upoštevajo kot poravnane akontacije davka (2. odstavek 361. člena ZDavP-2). Redni davčni obračun bi namreč, skladno s 358. členom ZDavP-2, družba sestavila po splošnih določbah ZDDPO-2, upoštevajoč ugotovljeno davčno osnovno, morebitne davčne olajšave in davčno stopnjo. Specifika ureditve davčnih obračunov pri združitvah pa je torej v istem davčnem obdobju po eni strani namenjena upoštevanju morebitnih skritih rezerv, predvsem pa preprečevanju dvojne obdavčitve zaradi že plačanih davčnih obveznosti, ki nedvomno ne bi spodbudno vplivala na sprejemanje tovrstnih poslovnih odločitev gospodarskih subjektov (DURS, 2011).

Zapadlost obravnavane davčne obveznosti se ujema z dnem predložitve davčnega obračuna. Prevzemna družba, kot subjekt, ki predmetni davčni obračun predloži, je tudi zavezanec za plačilo davka. Če bi bilo naknadno ugotovljeno preplačilo davka, mora davčni organ, skladno z drugim odstavkom 97. člena ZDavP-2, razliko oziroma presežek plačanega davka vrniti zavezancu, v tem primeru prevzemni družbi, v tridesetih dneh od predložitve popravljenega davčnega obračuna.

Skladno z določbo četrtega odstavka 361. člena ZDavP-2, prevzeta družba po obračunskem dnevu združitve ne sestavi več davčnega obračuna. Podobno določa tudi drugi odstavek 68. člena ZGD-1,

v katerem se bilančni presečni dan prevzete družbe ujema z dnem združitve. Prvi davčni obračun prevzemne družbe po obračunskem dnevu združitve mora zajemati sestavine in prilogo, določeno v petem odstavku 361. člena ZDavP-2.

Mogoča je situacija, v kateri obračunski dan združitve in dan registrskega vpisa združitve ne spadata v isto davčno obdobje in je združitev v sodni register vpisana po poteku treh mesecev od konca davčnega obdobja, medtem ko obračunski dan združitve ni na koncu davčnega obdobja. Za tovrstne situacije Zakon o davčnem postopku vsebuje posebne določbe, zajete v 362. členu. Skladno z drugim odstavkom navedenega člena ZDavP-2, se davčni obračuni prevzete in prevzemne družbe, sestavljeni po obračunskem dnevu združitve, popravijo v 30 dneh po vpisu združitve v sodni register.

V tovrstnih primerih prenosna družba sočasno predloži tudi davčni obračun z zadnjega dne davčnega obdobja, ki sledi obračunskemu dnevu združitve, v okviru rokov in na način, kakor ga določa 358. člen ZDavP-2. Popravljeni davčni obračun tako vsebuje tudi prihodke in odhodke, ki se nanašajo na poslovanje prevzete družbe po obračunskem dnevu združitve, kar med drugim omogoča uveljavljanje davčnih olajšav, pravic in obveznosti v povezavi z določanjem davčne osnove za to obdobje pod pogoji, kakršni so veljali za to družbo (DURS, 2011).

4.1.1. Upoštevanje dobička/izgube za preteklo obdobje pri združitvi

Pri združitvi se dobiček ali izguba preteklih obdobj upošteva glede na metodo obračunavanja poslovne kombinacije:

1. Metoda knjigovodskih vrednosti (pri združitvah pod skupnim upravljanjem):
 - Presežek knjigovodske vrednosti pridobljenih sredstev in obveznosti (b) nad prenesenim nadomestilom (a) se pripozna kot povečanje kapitalskih rezerv.
 - Če je nadomestilo (a) večje od vrednosti (b), se presežek pripozna kot zmanjšanje prenesenega čistega dobička ali kot povečanje prenesene čiste izgube iz prejšnjih let.
2. Prevzemna metoda (za druge združitve):
 - Pretekli dobički in izgube prevzetega podjetja se ne prenašajo neposredno v izkaze prevzemnika. Namesto tega se vrednosti sredstev, obveznosti in dobrega imena obravnavajo na datum združitve, kar oblikuje novo začetno stanje v bilanci.

Pri vsaki združitvi je treba jasno razmejiti med prenesenimi vrednostmi, dobički/izgubami ter vplivi ločenih transakcij, če te obstajajo. (6. točka SRS)

Za računovodsko obravnavo združitev velja, da mora izkaz poslovnega izida prevzemne družbe vključevati tudi dobiček ali izgubo prenosne družbe od tistega trenutka, ko prevzemnik prevzame prevzeto družbo tako, da vključi prihodke in odhodke, upoštevajoč nabavno vrednost. Slednja označuje skupek poštenih »vrednosti (na datum zamenjave) danih sredstev, nastalih ali prevzetih

obveznosti in kapitalskih instrumentov, ki jih izda prevzemnik v zameno za obvladovanje prevzetega podjetja; stroški, povezani s prevzemom, se pripoznajo v poslovnem izidu takrat, ko nastanejo.« (Vrankar, 2013, str. 2-3).

Skladno s prvim odstavkom 49. člena ZDDPO-2 velja za prevzeto družbo oprostitve davka na skrite rezerve oziroma dobičke. Morebitni dobiček prenosne družbe predstavlja razliko »med pošteno in davčno vrednostjo sredstev in obveznosti na obračunski dan združitve in delitve na način, kot da bi bila sredstva in obveznosti na obračunski dan združitve oziroma delitve odtujena nepovezani osebi za plačilo« (prva točka prvega odstavka 49. člena ZDDPO-2).

V naslednji točki istega odstavka 49. člena ZDDPO-2 so naštet tudi tri upravičenja prevzemne družbe, ki se nanašajo na prevzem rezervacij, davčnih upravičenj in z njimi povezanih pogojev, davčnih izgub pod enakimi pogoji kot za prenosno družbo ter oprostitve davka glede dobičkov, doseženih ob prenehanju morebitne kapitalske udeležbe v prenosni družbi (druga točka prvega odstavka 49. člena ZDDPO-2). Nadaljnji odstavek istega člena določa obveznost prevzemnika »prevzeta sredstva in obveznosti, amortizirati prevzeta sredstva ter izračunavati dobičke ali izgube v zvezi s prenesenimi sredstvi in obveznostmi ob upoštevanju njihovih davčnih vrednosti pri prenosni družbi na obračunski dan združitve in delitve oziroma na način, kot če prenos ne bi bil izvršen.« (drugi odstavek 49. člena ZDDPO-2).

4.1.2. Davčno nevtralni prenos podjetja

Davčno nevtralno preoblikovanje z vidika davka na dobiček pravnih oseb je mogoče takrat, ko je preoblikovanje izvedeno po določbah o statusnem preoblikovanju družb Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1). Prenosna družba, prevzemna družba in družbenik imajo upravičenja in obveznosti po 49. členu ZDDPO-2, če so izpolnjeni pogoji po 48. do 53. členu ZDDPO-2. Združitev ali delitev oziroma njeno davčno nevtralno obravnavo je potrebno pravočasno prijaviti davčnemu organu, vsebina prijavitve pa je zakonsko določena (381. člen Zakona o davčnem postopku – ZDavP-2). Z njo se prijavijo davčno nevtralna obravnava za udeležene družbe in družbenika pravno osebo, v njej pa se (lahko) uveljavlja tudi upravičenja za družbenika fizično osebo (331/5 ZDavP-2). Prijavitve je treba opraviti pred predvidenim datumom transakcije oziroma pripojitve, spojitve, oddelitve (Tomšič, 2019, str. 1-4).

V primeru izpolnjevanja pogojev, določenih v 50. členu ZDDPO-2, obstajajo za družbi, ki sta udeleženi v postopek združitve (kar velja tudi za delitve) določena upravičenja in obveznosti v kontekstu davčne obravnave. Te so opredeljene v 49. členu ZDDPO-2. Za prenosno družbo to pomeni oprostitve plačila DDPO od skritih rezerv oziroma dobičkov, prav tako prenosni družbi niso priznane izgube, ki jih je mogoče pripisati prenesenim sredstvom in obveznostim, velja pa tudi točno določen način izračuna dobička oziroma izgube. V obravnavanem primeru združitve, zaradi stanja v

času začetka postopka, ta upravičenja niso bila uveljavljana. Poleg tega prevzeta družba ob izpolnjevanju že omenjenih pogojev ni dolžna povrniti vrednosti davčnih olajšav zaradi investiranja v opremo ali neopredmetena sredstva, ki bi jih v času pripojitve prodala, torej ta ne bi bila prenesena na prevzemno družbo (DURS, 2011).

Ob izpolnjevanju istih pogojev obstajajo tudi nekatera upravičenja za prevzemno družbo, pri čemer gre za prevzem rezervacij in davčnih upravičenj in pogojev v zvezi z njimi od prenosne družbe, prevzem davčnih izgub prenosne družbe pod enakimi pogoji in oprostitev davka v zvezi z dobički, doseženimi ob prenehanju udeležbe v kapitalu prenosne družbe (1. odstavek 49. člena ZDDPO-2).

Nenazadnje obstajajo tudi določene davčne ugodnosti za družbenika, ki je pravna oseba in ki pri postopku združitve ali delitve zamenja vrednostne papirje prenosne družbe za vrednostne papirje prevzemne družbe, če je njihov imetnik prek poslovne enote v Sloveniji in ne prejme denarnega plačila. Kadar je družbenik fizična oseba, ima možnost uveljavljanja odloga ugotavljanja davčne obveznosti pri združitvi ali delitvi. Zgoraj povzeta upravičenja in obveznosti so zgolj primeroma navedena v luči tistih določb, ki so bile v obravnavanem konkretnem primeru potencialno uporabljive (DURS, 2011).

4.1.3. Zavrnitev davčno nevtralnega prenosa s strani FURS

Davčni organ lahko upravičenja zavrne le, če niso izpolnjeni zakonsko določeni pogoji za davčno nevtralno obravnavo. Če jih zavrne, mora prenosna družba, torej družba, ki se pripoji, spoji z drugo družbo ali iz katere se oddeli obrat ali se razdeli na dva ali več obratov, v davčno osnovo vključiti skrite rezerve, ki jih ugotovi po prvi točki 1. odstavka 49. člena ZDDPO-2. Davčni organ ima možnost zavrnitve v prejšnjem poglavju omenjenih upravičenj na primer takrat, kadar je glavni (ali eden od) namenov tovrstnega preoblikovanja namenjen obidu davčne zakonodaje oz. izogibanju plačila obveznosti, ki bi jih bil zavezanec dolžan plačati sicer.

Zavrnitev oziroma odobritev upravičenj, ki izhajajo iz 49. člena ZDDPO-2, je mogoča delno ali v celoti. Ena od tovrstnih situacij je, že v prejšnjem odstavku omenjeno, izogibanje davčnim obveznostim (53. člen ZDDPO-2). V praksi predstavlja dober indic za tovrstno postopanje družb situacija, v kateri ni mogoče prepoznati smiselnih poslovnih razlogov za preoblikovanje. Slednji so na primer reorganizacija poslovanja, finančni dejavniki ali optimizacija delovanja udeleženih družb. Zgoraj predstavljena določba pomeni konkretizacijo splošnega pravila o preprečevanju zlorab iz 2.a člena ZDDPO-2 in uresničevanja načela materialne resnice ter ugotavljanja dejstev iz Zakona o davčnem postopku (5. člen in 74. člen ZDavP-2), ki je splošni predpis, ki ureja davčne postopke.

Delna zavrnitev upravičenj s strani davčnega organa, ki se nanaša na priznanje zgolj nekaterih uveljavljenih upravičenj iz 49. člena ZDDPO-2, je mogoča le ob podanosti za to utemeljenega

razloga, torej poskusa obida davčne zakonodaje, kakor je bil predhodno že pojasnjen. Zaradi različnih dejavnikov, ki botrujejo k potrebi oziroma vodijo v odločitev o tovrstnem preoblikovanju, to pogosto terjata relativno zahtevno dokazovanje tako na strani upravnega organa, kakor tudi družbe (DURS, 2011).

4.2. Davčno obravnavanje združitve z vidika DDV

Za davek na dodano vrednost (DDV) velja posebna obravnava, po kateri se praviloma šteje, da s prenosom podjetja zaradi statusnega preoblikovanja dobava blaga ni bila opravljena (10. člen Zakona o davku na dodano vrednost – ZDDV-1). Skladno z navedeno določbo, se pri opisanem prenosu DDV ne obračunava. Predpostavka za slednje je, da prevzemna družba nadaljuje z opravljanjem gospodarske dejavnosti in to tudi dejansko lahko opravlja zaradi zadostnih sredstev in obveznosti, ki izhajajo iz prenosa.

Pri prenosu podjetja ali njegovega dela na drugega davčnega zavezanca, bodisi za plačilo, brezplačno ali kot vložek v drugo podjetje, se torej šteje, da ni prišlo do dobave blaga za namene davka na dodano vrednost. V takšnih primerih se prevzemnik obravnava kot univerzalni pravni naslednik prenosnika. Posledično se pravica do odbitka DDV prevzetega podjetja prenese za prevzemno podjetje, nanj pa se prenese tudi identifikacijska številka za DDV prevzete družbe. Če pa prevzemnik prevzeta sredstva uporablja za namene, pri katerih nima pravice do odbitka DDV, mora obračunati DDV v skladu s predpisi, ki veljajo za uporabo blaga in storitev za zasebne namene. Nekoliko specifične so situacije, kadar prevzete družbe opravljajo dejavnosti, ki so v slovenskem pravnem redu neobdavčene, ki terjajo posebne prilagoditve s strani prevzemnega podjetja.

5. Računovodsko obravnavanje pri združitvah v praksi

5.1. Problematika priprave in oddaje letnih poročil ob pripojitvah

5.1.1. Ločene bilance stanja

Namen priprave ločenih bilanc stanja na datum prevzema je ugotovitev stanja premoženja oziroma sredstev družb ob združitvi, njihovo ustrezno vrednotenje in transparentnost pri računovodski obravnavi, nenazadnje pa takšen postopek predvidevajo veljavni predpisi in standardi.

Bilanca stanja prenosne družbe SS in prevzemne družbe RR na obračunski dan pripojitve, torej dne 30. 9. 2021, ter otvoritvena bilanca prevzemne družbe RR, z dne 1. 10. 2021, sta prikazani v tabelah v poglavju 4.3. Obrat, ki se je prenesel s prenosne družbe SS na prevzemno družbo RR, je predstavljal vso premoženje prenosne družbe, ki je s pripojitvijo prenehala obstajati. Sredstva in obveznosti prenosne družbe SS so bila prenesena na prevzemno družbo RR na podlagi njihovih knjigovodskih

vrednosti. Prenosna družba ni imela skritih rezerv, prav tako ni prišlo do denarnih izplačil njenim družbenikom.

Iz bilance stanja za prenosno družbo SS na dan 30. 9. 2021 ne izhajajo nikakršne rezervacije. Prav tako ni bil ugotovljen obstoj morebitnih neizrabljenih davčnih olajšav. V obdobju med 1. 1. 2021 in 30. 9. 2021 je prenosna družba utrpela 110.865,24 EUR izgube, ki jo je pokrila z dobičkom, ustvarjenim v predhodnih letih. Preostali dobiček preteklih let v višini 1.755.935,51 EUR se je s pripojitvijo spremenil strukturo kapitala pri prevzemni družbi. V času pred pripojitvijo je bila prevzemna družba imetnik lastniških deležev v prenosni družbi.

V nadaljevanju ocenjujemo višino skritih rezerv oziroma skritih izgub, povezanih s prenosom naložbenih nepremičnin s prenosne družbe SS na prevzemno družbo RR. Knjigovodska vrednost naložbenih nepremičnin z dne 30. 9. 2021 znaša 671.448,38 EUR, njihova ocenjena tržna vrednost po podatkih Geodetske uprave Republike Slovenije pa 714.748,15 EUR. Vrednost skritih rezerv je ocenjena na 43.299,77 EUR.

5.1.2. Skupno letno poročilo

Skupno letno poročilo po prevzemu mora vključevati vse potrebne informacije o finančnem stanju in poslovanju družbe po izvedeni poslovni kombinaciji (pripojitvi). To poročilo zajema konsolidirane računovodske izkaze prevzetega podjetja in njegovih morebitnih odvisnih podjetij ter prikazuje njihovo skupno finančno sliko.

Poročilo po prevzemu običajno vključuje konsolidirane računovodske izkaze, konsolidacijo kapitala, pojasnila k računovodskim izkazom, dobro ime (ang. *goodwill*), spremembe v lastniškem kapitalu, obračun odloženega davka, poročila v zvezi z izpeljavo preoblikovanja (pripojitve) ter poročilo o tveganjih.

Konsolidirane računovodske izkaze je potrebno pripraviti, kadar (matična) družba obvladuje odvisno družbo, pojem obvladovanja pa je v tem kontekstu vezan na delež glasovalnih pravic v odvisni družbi, pravice imenovanja organov upravljanja oziroma, nadzor, ki temelji na pogodbeni podlagi ali gre za dejanski nadzor v smislu dejanskega (relevantnega) vpliva na poslovanje. Smisel konsolidiranih računovodskih izkazov je zlasti združitev finančnih izkazov matične (prevzemne) družbe s finančnimi izkazi odvisne (prevzete) družbe. Konsolidirani računovodski izkazi zajemajo:

1. bilanco stanja, v kateri se prikažejo vsa sredstva, obveznosti ter lastniški kapital konsolidiranega podjetja, vključno z morebitnimi spremembami v strukturi zaradi prevzema,
2. izkaz poslovnega izida, ki prikazuje prihodke, odhodke, dobiček oziroma izgubo skupine podjetij za obdobje po izvedbi prevzema oz. pripojitve in

3. izkaz denarnih tokov, ki izkazuje gibanje denarnih ter drugih sredstev družbe ter je pomemben tudi z vidika presoje likvidnosti družbe.

Nadalje je v skupnem letnem poročilu prikazana konsolidacija kapitala, ki se nanaša na postopek, ki vključuje izločanje naložb in deležev v kapitalu med prevzemnikom in prevzetim podjetjem. Bistvo omenjenih izločitev je predvsem preprečiti, da bi se kapital dvojno štel. Konsolidacija kapitala vključuje tudi ugotavljanje neobvladujočih deležev v dobičku, izgubi in sredstvih. Nenazadnje pri konsolidaciji kapitala pride do ugotovitve presežkov ali primanjkljajev, v končni fazi pa pride do razporeditve kapitala.

Skupno letno poročilo mora vsebovati tudi podatke o spremembah v lastniškem kapitalu, vključno z neobvladujočimi deleži, izplačili dividend, izdajo novih delnic ali drugih kapitalskih instrumentov. Prav tako je potrebno pri sestavi upoštevati vse (morebitne) odložene davčne obveznosti ali terjatve, nastale zaradi sprememb pri vrednotenju premoženja in obveznosti, povezanih s prevzemom.

Pri sestavi skupnega letnega poročila je potrebno vanj vključiti tudi poročanje o integraciji. V tem delu gre zlasti za informacije o vplivu prevzema na različne pomembne vidike delovanja družb. Ti so na primer poslovni procesi na splošno, struktura družbe ter integracija prevzetega podjetja. V tovrstna poročila se vključi tudi morebitne ukrepe, namenjene usklajevanju, integraciji zaposlenih, usklajevanju vodenja poslovnih knjig ter druge morebitne prilagoditve, do katerih pride zaradi pripojitve (prevzema).

Računovodski izkazi vsebujejo tudi pojasnila, namenjena dopolnjevanju finančnih izkazov z dodatnimi informacijami, potrebnimi za njihovo celovito razumevanje. V primeru preoblikovanja je pomembno, da pojasnila vsebujejo tudi tiste specifične spremembe, do katerih je prišlo tekom postopka pripojitve oz. po njem.

Tovrstne spremembe zajemajo na primer prilagoditve vrednosti premoženja, obveznosti, raznovrstne spremembe pri načinu vrednotenja sredstev in obveznosti ter druge relevantne vidike konkretnega preoblikovanja. Poleg tega pojasnila vselej dodatno razlagajo metodologijo številčno prikazanih podatkov v izkazih ter zagotavljajo ustrezno raven transparentnosti. Poleg ključnih podatkov o prevzeti in prevzemni družbi ter naj bi aktualne pravne in strokovne podlage vključevale tudi analizo glede na posamezne postavke iz finančnih izkazov, razkritje povezanih oseb, morebitna posebna razkritja pri konsolidaciji ter dodatne informacije.

Zgoraj omenjena analiza specifičnih postavk, ki jih vsebujejo finančni izkazi, pomeni zlasti pojasnila k sredstvom (npr. opredmetena in neopredmetena sredstva, zaloge ipd.), obveznostim, na primer z navedbo obrestnih mer in roka zapadlosti, spremembam v kapitalu ter pojasnila glede strukture prihodkov in odhodkov. Predhodno omenjene dodatne informacije zajemajo širok spekter informacij,

relevantnih v konkretni situaciji po pripojitvi oz. ob upoštevanju konteksta delovanja prevzemne družbe.

Po eni strani gre pri tem za navedbo tveganj, ki so se pojavila tekom postopka preoblikovanja oziroma po realizaciji pripojitve (prevzema), ki vključujejo različna finančna, pravna, procesna, operativna ter druga tveganja. Prav tako je (vsaj) v tem delu potrebno navesti morebitne kontingentne obveznosti, ki niso vključene v bilanco stanja, in opredeliti za poslovanje pomembne dogodke.

Pojasnila poleg transparentnosti, zakonitega in s pravili stroke skladnega delovanja omogočajo ustrezno seznanitev s pomembnimi podatki za družbo. Interes za seznanitev s tovrstnimi informacijami imajo zlasti delničarji, investitorji, upniki, nosilci nadzora in vodstvo družbe. Poleg vpogleda v vpliv izvedenega preoblikovanja (združitve) na poslovanje podjetja ter njegovo premoženje pojasnila namreč omenjenim subjektom nudijo ustrezen uvid v morebitna tveganja, presojo plačilne sposobnosti, likvidnosti in drugih lastnosti poslovanja družbe.

5.1.3. Računovodska ponazoritev obračuna

Za ponazoritev računovodskega obračuna pripojitve bomo prikazali izkaze pred in po pripojitvi:

Bilanca stanja prenosne družbe SS (30. 9. 2021, v EUR)

Postavka	Znesek
Sredstva skupaj	2.504.800,00
Kapital skupaj	1.230.024,00
Obveznosti skupaj	1.274.776,00

Bilanca stanja prevzemne družbe RR (30. 9. 2021, v EUR)

Postavka	Znesek
Sredstva skupaj	1.792.485,00
Kapital skupaj	1.784.186,00
Obveznosti skupaj	8.299,00

Konsolidirana bilanca stanja prevzemne družbe RR po pripojitvi (1. 10. 2021, v EUR)

Postavka	Znesek
Sredstva skupaj	4.289.795,00
Kapital skupaj	3.006.710,00
Obveznosti skupaj	1.283.075,00

Iz zgornje ponazoritve je razvidno, da se s pripojitvijo višina kapitala poveča za višino prenesenega kapitala prenosne družbe SS, prav tako se v konsolidirani bilanci stanja odrazijo spremenjene obveznosti in sredstva v celoti.

5.2. Problematika vodenja poslovnih knjig pri združitvah

Pri združitvah podjetij se pojavljajo številni računovodski in administrativni izzivi, ki so povezani z vodenjem poslovnih knjig. Do teh prihaja predvsem zaradi sprememb v strukturi lastniškega kapitala, premoženja, obveznosti in poslovanja. Težave pri vodenju poslovnih knjig nastajajo zaradi usklajevanja računovodskih sistemov, prilagoditev vrednosti sredstev in obveznosti ter poročanja o vseh spremembah, ki so posledica združitve.

Primarno obstaja v zvezi z vodenjem poslovnih knjig pri združitvah potencialna težava v zvezi s časovnim trenutkom, ko se pripravijo ločene bilance stanja na datum prevzema. Prav tako na obseg dela z obravnavo konkretne združitve relevantno vpliva vključitev transakcij prevzetega podjetja v poslovne knjige prevzemnega podjetja. Zaradi uskladitev vmesnega obdobja, torej od datuma prevzema do njegovega pravnega učinkovanja, je pri pripravi računovodskih izkazov potrebna posebna pozornost in natančnost, navadno pa se datume navede retroaktivno.

Morebitna težava, na katero lahko naletijo družbe pri računovodski obravnavi združitve ter nadaljnji računovodski obravnavi prevzemne družbe, je lahko neskladje med računovodskimi politikami in metodami družb. To so na primer pristopi glede amortizacije sredstev, zalog, priznanja prihodkov itd. Za enotno, transparentno in pregledno računovodsko poročanje je te potrebno ustrezno uskladiti. K temu prispevajo tudi že obravnavani računovodski standardi, ki področje do neke mere usklajujejo.

Nekateri problemi računovodske obravnave združitve izhajajo tudi iz vrednotenja sredstev in obveznosti družb. Pri materialnih sredstvih družb načeloma ni večjih preglavic z določanjem poštene vrednosti, medtem ko je pri nematerialnih sredstvih to lahko težavno, morebitne nepravilnosti pa relevantno vplivajo na računovodske izkaze prevzemne družbe in nadaljnje pravne ter davčne posledice.

Z vidika davčne obravnave je primarno potrebno strokovno in pravilno presojanje morebitnega izpolnjevanja pogojev za uveljavljanje upravičenj, ki izhajajo iz davčnih predpisov, slednje pa tudi pravočasno uveljavljati. V primeru odobritve katere od zakonsko določenih olajšav, ki izhajajo iz združitve je ključno, da so te tudi ustrezno evidentirane.

5.2.1. Vodenje poslovnih knjig v postopku združevanja

Ker pogodbe o združitvah v razmerju do tretjih oseb začnejo učinkovati šele z vpisom združitve v sodni register, je navadno med obračunskim dnem združitve in dnem vpisa združitve v sodni register določen časovni zamik. Ravno zaradi slednjega je ključnega pomena, da udeleženi v procesu združitve vedo, na kakšen način pravilno voditi poslovne knjige, sestavljati in oddajati davčne obračune.

Situacija se še dodatno oteži, kadar je obračunski dan združitve v enem poslovnem in davčnem obdobju, njen vpis v sodni register pa v drugem. Načelno izhodišče pri pripravi davčnih obračunov je, da prenosna družba na obračunski dan združitve izkaze pripravi na enak način, kakor bi to storila ob koncu poslovnega leta, da ta datum pa je vsebovan tudi v dokumentaciji, predloženi registrskemu sodišču.

V obdobju med obračunskim dnem združitve in vpisom združitve v sodni register prenosna družba še naprej vodi svoje poslovne knjige sama oz. v svojem imenu, vendar pa jih vodi za račun prevzemne družbe. Prav tako zaradi odloženega učinkovanja proti tretjim prenosna družba v tem času deluje v odnosu do tretjih v lastnem imenu, z uporabo lastnih identifikacijskih znakov (matične in davčne številke).

Z vpisom združitve v sodni register mora prenosna družba prevzemni družbi predati svoje poslovne knjige iz zgoraj opisanega vmesnega obdobje med obračunskim dnem in vpisom. Na njihovi podlagi nadalje prevzemna družba v svoje poslovne knjige vnese prevzeta sredstva in obveznosti do njihovih virov glede na stanje na obračunski datum, vrednosti teh postavk pa so odvisne od računovodske obravnave, navadno pa gre v tem kontekstu za knjigovodske vrednosti sredstev in obveznosti z obračunskega dne. Prav tako je potrebno izvesti še preračun prometa iz omenjenega vmesnega obdobja, ki ga prevzemna družba vnese na podlagi prevzetih poslovnih knjig, in sicer v svoje poslovne knjige vnese zneske prihodkov in odhodkov, upoštevajoč njihovo vrsto.

Opisano postopanje je bilo pri konkretnem primeru združitve oziroma pripojitve družbe SS družbi RR z vidika računovodske obravnave naslednje:

1. Do dne 30. 9. 2021 sta družba RR in družba SS vsaka vodili svoje poslovne knjige v svojem imenu in za svoj račun.

2. Dne 30. 9. 2021 je družba SS pripravila bilanco stanja in izkaz poslovnega izida za obdobje med 1. 1. 2021 in 30. 9. 2021.
3. Od dne 30. 9. 2021 je družba SS vodila poslovne knjige v svojem imenu in za račun družbe RR, prav tako je plačevala tudi akontacije davka od dohodka pravnih oseb.
4. Dne 22. 11. 2021 je bila združitev družbe RR in družbe SS vpisana v sodni register. S tem dnem je družba SS prenehala voditi svoje poslovne knjige in je poslovne knjige, ki jih je vodila za obdobje od 30. 9. 2021 do 22. 11. 2021, predala družbi RR. Družba RR je z dnem vpisa združitve v sodni register v svoje poslovne knjige vnesla podatke o stanju sredstev in obveznosti na dan 30. 9. 2021 ter prihodke in odhodke družbe SS iz obdobja med 30. 9. 2021 in 22. 11. 2021.
5. V obdobju med 31. 3. 2022 in 30. 4. 2022 je družba RR pripravila računovodske izkaze glede na stanje na dan 31. 12. 2021, ki so vključevali tudi stanje sredstev in obveznosti pripojene (prenosne) družbe SS ter njene prihodke in odhodke iz obdobja med 30. 9. 2021 in 22. 11. 2021.

5.2.2. Knjiženje v skupne poslovne knjige

Z dnem pravnega učinkovanja združitve, torej z dnem njenega vpisa v sodni register, prevzemna družba prevzame vsa sredstva in obveznosti prevzete družbe ter tudi nasproti tretjim osebam postane univerzalni pravni naslednik prevzete družbe. To je tudi trenutek, ko so vsa sredstva in obveznosti, ki izhajajo iz združitve, vključena v poslovne knjige prevzemne družbe.

5.3. Zaposleni pri združitvah

5.3.1. Urejanje postopka zavarovanja zaposlenih

Pri združitvi družb navadno prihaja do združevanja nekaterih poslovnih funkcij, dejavnosti in optimizacije proizvodnih procesov zaradi zasledovanja ciljev zmanjševanja stroškov. Omenjene spremembe pogosto znatno vplivajo na položaj zaposlenih in prinašajo določeno raven nepredvidljivosti ter bojazni glede varstva in stabilnosti zaposlitve.

Pri združitvi družb zaradi različnih organizacijskih struktur kot tudi specifik posamezne družbe se skoraj vedno pojavi določena mera odpora s strani zaposlenih, kar lahko prevzemni družbi oteži uresničitev ciljev, zasledovanih s preoblikovanjem. Posledično je pri načrtovanju in izvedbi združitve izjemnega pomena, da se zadostna raven pozornosti nameni grajenju in vzdrževanju kakovostne organizacijske kulture.

Slednja namreč med drugim relevantno vpliva na produktivnost in absentizem zaposlenih ter druge pomembne vidike za nemoteno delovanje družbe. Ravno zaradi tega je v prvi vrsti pomembno k

tovrstnim spremembam pristopiti vključujoče, motivacijsko, predvsem pa zaposlene o načrtovanem preoblikovanju na ustrezen način ter ob primernem času seznaniti (Maček, 2023, str. 29).

Poleg že obravnavanih predpisov, pravno podlago varstva zaposlenih v postopkih združitve ureja Zakon o delovnih razmerjih (v nadaljevanju ZDR-1), ki področje ureja v 11. poglavju v okviru sprememb delodajalca. Med slednjimi ZDR-1 izrecno omenja tudi združitve, v primeru katerih preidejo pogodbene in druge pravice ter obveznosti iz delovnih razmerij delavcev pri delodajalcu prenosniku na delodajalca prevzemnika (prvi odstavek 75. člena ZDR-1).

Prav tako je novi delodajalec (torej prevzemna družba) dolžan delavcem v tem primeru zagotavljati pravice in obveznosti iz kolektivne pogodbe, ki je zavezovala prevzeto družbo še minimalno eno leto, razen v primeru izjem (drugi odstavek 75. člena ZDR-1). Zakon vzpostavlja visoko raven varstva delavcev z določbo četrtega odstavka 75. člena ZDR-1, ki določa solidarno odgovornost delodajalca prenosnika in delodajalca prevzemnika za terjatve delavcev, ki nastanejo do datuma prenosa, in tiste, ki nastanejo zaradi odpovedi iz objektivnih razlogov zaradi poslabšanja pravic delavcev ali delovnih pogojev v dveh letih od datuma prenosa.

Kakor izhaja iz do sedaj napisanega, je smisel za ureditvijo varstva delavcev v kontekstu spremembe delodajalca, do katere pride tudi z združitvami in prevzemi, preprečevanje poslabšanja njihovega položaja. Tej ideji sledi tudi praksa Sodišča EU. Iz te sledi, da sta med bistvenimi spremembami pogojev dela med drugim sprememba višine plačila (kot v zadevah *Merckx* in *Neuhuys*)¹ in sprememba dodatkov iz naslova delovne dobe (kot v zadevi *Schattolon*).² V sodni praksi je bila pripoznana tudi izjema omenjene prepovedi za primere, ko pride do prenosa podjetja iz zasebne v javno sfero (zadevi *Delahaye* in *Mayeur*).³ Pri odločanju v konkretnih primerih se vselej presojujejo vse relevantne okoliščine primera (Zupančič-Čokert, 2022, str. 23).

Vprašanje varstva delavcev pri čezmejnih združitvah je urejeno v Direktivi (EU) 2019/2121 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. novembra 2019 o spremembi Direktive (EU) 2017/1132 glede čezmejnih preoblikovanj, združitve in delitev. Ključno vodilo na tem področju je težnja k vključevanju delavcev oziroma določena mera njihove participacije pri odločanju, poleg tega pa

¹ C-171/94 in C-172/94, sodba z dne 7. marca 1996, EU:C:1996:87, točka 38.

² C-108/10, sodba z dne 6. septembra 2011, EU:C:2011:542, točki 81 in 82.

³ C-425/02, sodba z dne 11. novembra 2004, EU:C:2004:706 in C-175/99, sodba z dne 26. septembra 2000.

zlasti sledenje načelu ohranitve pravic delavcev, k kateremu pripomore tudi omenjeno sodelovanje (Zupančič, 2023, str. 248).

Sklep

Poslovne združitve z vidika gospodarskih družb niso nekaj, s čimer bi se srečevalo na vsakdanji oziroma razmeroma redni ravni. Posledično pogosto imetniki lastniških deležev in uprave družb ne razpolagajo s potrebnimi informacijami in ustreznimi znanji za njihovo strokovno in pravno korektno izvedbo. Ker so v teh postopkih udeležene že obstoječe družbe z lastnimi prihodki, odhodki oziroma pravicami in obveznostmi, za računovodsko in davčno obravnavo poslovnih združitev obstajajo nekatere specifikke. Slednje v postopkih združitev terjajo angažiranje strokovnjakov s področja računovodstva in davkov.

Izhodiščna situacija pred združitvijo sta dve (ali več) samostojni družbi, ki vsaka zase oziroma v svojem imenu in za svoj račun vodita svoje poslovne knjige in finančne izkaze. Ko pride do korporativne odločitve o nameravani združitvi, se vsaj na interni ravni začnejo različni procesi in aktivnosti udeleženih za nadaljnjo izpeljavo združitve.

V tem trenutku je tudi potrebno sprejeti informirano odločitev v zvezi z vrsto združitve v širšem smislu (prevzem, fuzija), določiti razmerje zamenjave delnic in druge bistvene sestavine, povezane s pogoji konkretnega preoblikovanja. Pomembno vprašanje v tej fazi je tudi, ali bo prevzemajoče podjetje prevzeto družbo pridobilo z nakupom deleža ali s prenosom sredstev.

Prvi korak računovodske obravnave združitve je, kakor izhaja iz dosedanjih poglavij, obračun ob sprejemu odločitve o združitvi, vendar pred njenim vpisom v register. Skladno z veljavnimi standardi gre za obračun po nakupni metodi. V našem primeru gre za združitev subjektov pod skupnim upravljanjem, zaradi tega uporabimo knjigovodske vrednosti.

Prenosna družba mora za tekoče leto do datuma združitve od 1.1.2021 do 30.09.2024 pripraviti svojo bilanco stanja in izkaz poslovnega izida za to časovno obdobje. Od tega trenutka dalje prenosna družba vodi poslovne knjige sicer v svojem imenu, vendar za račun prevzemne družbe ter plačuje akontacije davka od dohodka pravnih oseb.

Za ustrezno računovodsko obravnavo konkretne združitve je pomemben predpogoj prepoznavanje združitve v smislu določitve vrste združitve in identifikacije prevzemne družbe. Kadar pri prevzemu ali združitvi pride do pridobitve nadzora nad drugo družbo, je treba identificirati obvladujoče podjetje in upoštevati specifikke, ki jih predpisi določajo za tovrstne situacije. Poleg tega je ključna tudi uskladitev računovodskih politik, ki sta jih družbi, udeleženi v posamezni združitvi, uporabljali.

Razlog za tem je zlasti zagotovitev enotne obravnave za pripravo konsolidiranih računovodskih izkazov, na način ter iz razlogov, ki so bili predstavljeni v predhodnih poglavjih.

V situacijah, pri katerih z združitvijo prevzeta družba preneha oziroma po realizaciji združitve ostane zgolj ena družba, tovrstna situacija je namreč tudi obravnavana, se v trenutku, ko do združitve pride, preneha nadaljnje obračunavanje združitve. Opisano pomeni, da z realizacijo združitve prevzemna in prevzeta družba ne sestavljata več ločenih, samostojnih finančnih izkazov.

Trenutek, ko do opisanega pride, je vpis združitve v sodni register. Takrat prenosna družba preda svoje poslovne knjige prevzemni družbi, ta pa v lastne poslovne knjige vnese podatke o stanju sredstev in obveznosti na datum združitve, prav tako pa tudi prihodke in odhodke prevzete družbe v obdobju med datumom združitve in njenega vpisa v sodni register. Sredstva in obveznosti, ki jih s prenosne družbe prevzame prevzemna družba, se namreč vključijo v računovodske izkaze prevzemne družbe.

Za namene priprave skupnega letnega poročila je potrebna konsolidacija računovodskih izkazov. To pomeni pripravo konsolidiranih izkazov s strani prevzemnega podjetja. Ti vsebujejo vse postavke premoženja, obveznosti, prihodkov in odhodkov vseh družb, udeleženih v postopek združitve. Prav tako je potrebno izločiti medsebojne transakcije. Slednje se nanašajo na terjatve, obveznosti, prihodke in odhodke med povezanimi podjetji. Poleg tega je potrebno izločiti tudi notranje dobičke in izgube, ki izhajajo iz poslov med povezanimi podjetji (npr. iz zalog ali osnovnih sredstev), saj ti še niso realizirani v širšem poslovnem okolju.

Združitve podjetij zahtevajo natančno obravnavo tako z računovodskega kot davčnega vidika. Ti postopki vključujejo več ključnih korakov, ki so potrebni za pravilno pripravo računovodskih izkazov in upoštevanje davčnih obveznosti, ki so posledica združitve. Pri tem je pomembno tudi, da so subjekti, ki skrbijo za izvedbo konkretne združitve, seznanjeni z obveznostmi in nekaterimi upravičenji, ki jih lahko uveljavljajo v zakonsko določenih rokih.

Pri davčni obravnavi je ključna določitev davčne osnove. Pri prenosu sredstev in obveznosti v okviru združitve je potrebno upoštevati davčne posledice teh transakcij. Za prenesena sredstva se določi davčna osnova, ki lahko vpliva na morebitno obdavčitev pri prihodnjih prodajah teh sredstev. Davčna osnova tudi v primeru združitve predstavlja razliko med prihodki, pridobljenimi z opravljanjem dejavnosti, in odhodki. Nadalje se davek obračunava po davčni stopnji glede na predhodno določeno davčno osnovo.

Z vidika davka na dodano vrednost (DDV) je primarno relevantno, ali sta družbi, udeleženi v združitvi, zavezanki za DDV. Pri združitvah, ki vključujejo prenos blaga in storitev, je treba upoštevati pravila glede DDV, predvsem v primeru, ko gre za prenos podjetja ali njegovega dela.

Običajno takšni prenosi niso obdavčeni z DDV, vendar je potrebno upoštevati posebne davčne postopke, če so sredstva uporabljena v drugem namenu. Pri vrednotenju sredstev in obveznosti na datum združitve je treba upoštevati tudi davčne učinke odloženega davka, ki se lahko pojavijo zaradi začasnih razlik med knjigovodsko in davčno osnovo sredstev in obveznosti.

Če prevzemajoče podjetje ne pridobi 100-odstotnega lastništva v prevzetem podjetju, je treba v poslovnih knjigah posebej obravnavati deleže neobvladujočih lastnikov (neobvladujoče deleže), kar vpliva na konsolidirani kapital in dobiček ali izgubo. Neobvladujoči deleži morajo biti ustrezno obravnavani pri dodelitvi dobička ali izgube v konsolidiranih računovodskih izkazih.

V primeru začasnih razlik med knjigovodsko vrednostjo sredstev in obveznosti ter njihovo davčno osnovo se obračuna odloženi davek v skladu z MRS 12 – davek iz dobička. To vključuje upoštevanje vpliva na prihodnje davčne obveznosti ali terjatve zaradi teh razlik.

Po združitvi morajo podjetja pripraviti konsolidirane računovodske izkaze in jih objaviti v skladu z veljavnimi računovodskimi standardi (SRS in MSRP). Poročanje mora vključevati vse predpisane informacije o prevzemu, vključno z vplivom na finančne izkaze, konsolidirane izkaze ter razkritja glede vrednotenja in obdavčitve.

Po združitvi je potrebno skrbno spremljati vse spremembe, povezane s premoženjem, obveznostmi in kapitalom, da se zagotovi pravilna obravnava v poslovnih knjigah. Pomembno je spremljati tudi morebitne spremembe v davčnih predpisih, ki bi lahko vplivale na davčno obravnavo združitve.

Združitve so kompleksni procesi, ki vključujejo številne računovodske in davčne postopke. Ključnega pomena je, da podjetja natančno upoštevajo veljavne računovodske ter davčne predpise in standarde ter pripravijo ustrezne izkaze, ki bodo zagotavljali jasnost in preglednost za vse zainteresirane subjekte, hkrati pa bodo zadostili tudi zahtevi po zakonitosti in transparentnosti.

Na podlagi opravljene analize in predstavitev obravnavanega področja smo odgovorili na predhodno postavljena raziskovalna vprašanja.

Glede vprašanja, kdaj bodo za podjetja, ki se bodo združevala, sestavljene ločene bilance stanja in do katerega trenutka se pripravlja enotno letno poročilo, je odgovor sledeč. Ločeno bilanco stanja je potrebno pripraviti na presečni dan (datum prevzema) in prikazuje stanje na ta dan. Za pripravo enotnega letnega poročila je relevantno obdobje od dneva, ko je združitev vpisana v sodni register in kot taka učinkuje tudi proti tretjim osebam. Od tega dne prevzeta družba preneha in gre zgolj še za eno družbo. Ob tem je za prevzemno družbo pomembno, da pri oddaji letnega poročila uskladi tudi podatke iz obdobja med datumom obračuna in vpisom prevzema v sodni register.

V zvezi z drugim raziskovalnim vprašanjem izpostavljamo, da so vse transakcije vključene v poslovne knjige enega podjetja z začetkom pravnega učinkovanja združitve (nasproti vsem). Ta trenutek zaznamuje vpis združitve v poslovni register, ki omogoča seznanitev tretjih oseb z združitvijo. Prav tako v tem trenutku ostane zgolj ena družba, saj z združitvijo prevzeta družba preneha obstajati.

Pri tretjem raziskovalnem vprašanju, kaj storiti z zaposlenimi v prevzetem podjetju, je potrebno upoštevati relevantne določbe ZDR-1. To pomeni, da z združitvijo zaposleni prevzetega podjetja oziroma pogodbe o zaposlitvi z njimi avtomatično preidejo na prevzemno podjetje kot delodajalca prevzemnika. Poleg tega je prevzemna družba dolžna delavcem zagotavljati enake (oziroma minimalno takšne) pravice in obveznosti, ki izhajajo iz morebitne kolektivne pogodbe, ter pogoje dela, ki so zanje veljali v času zaposlitve pri delodajalcu prenosniku. Za morebitne terjatve delavcev, ki nastanejo do datuma prenosa, ali terjatve, ki nastanejo zaradi objektivnih razlogov poslabšanja delovnih pogojev, sta skladno z ZDR-1 solidarno odgovorna delodajalec prenosnik in delodajalec prevzemnik. Iz predstavljenega v zaključnem delu izhaja, da delavcem že predpisi zagotavljajo relativno visoko raven varstva zaposlitve oz. položaja, ključni vidiki delovnih razmerij pa niso predmet odločitve prevzemne družbe.

Poleg pravnih vidikov, med njimi zlasti delovnega razmerja in ohranjanja pogojev dela, mora prevzemna družba vzeti v obzir tudi nekatere druge vidike vpliva združitve na zaposlene. Z namenom čim hitrejše prilagoditve delovnega procesa spremembam in ohranitve ustrezne ravni produktivnosti zaposlenih je pomembno, da se zaposlene o (nameravani) združitvi karseda hitro oziroma pravočasno obvesti ter informira o novostih in njihovim vplivom na položaj zaposlenih v družbi.

Odgovor na četrto vprašanje, ali je mogoče zmanjšati obseg dela, če vnaprej načrtujemo proces preoblikovanja in datum združitve, je pritrdilen. Po eni strani je mogoče obseg dela optimizirati tako, da je postopek združitve dobro premišljen, pri sestavi pogodbe o združitvi pa sodelujejo strokovnjaki. Prav tako je koristno, da poslovodstvo oziroma odločevalci v družbah razpolagajo vsaj z minimalnimi informacijami v zvezi s pravno, računovodsko in davčno obravnavo združitve, da lahko že v predhodnih fazah, zlasti pri odločanju o preoblikovanju, te vzamejo v obzir. Nenazadnje je mogoče tudi načrtovati datum združitve tako, da se ta ujema z zadnjim dnem poslovnega leta družbe, kar olajšuje predhodno opisan režim predložitve računovodskih izkazov.

Literatura in viri

- 1) Ali-Yrkkö, J. (2002): Mergers and acquisitions: Reason and results (No. 792). ETLA Discussion papers.
- 2) Brigham, E. F. (1995): Fundamentals of Financial Management. Fort Worth: The Dryden Press.
- 3) Davis-Friday, P., Y (2009): Financial Reporting and International M&A. Madison: University of Wisconsin.
- 4) DePamphilis, D. (2019): Mergers, acquisitions, and other restructuring activities: An integrated approach to process, tools, cases, and solutions. Academic Press.
- 5) Direktiva (EU) 2019/2121 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. novembra 2019 o spremembi Direktive (EU) 2017/1132 glede čezmejnih preoblikovanj, združitvev in delitev. UL L 321, 12.12.2019, p. 1–44.
- 6) Drobež Tomšič, M. (2019): Postavke obračuna DDPO v zvezi z združitvami in delitvami. Revija za računovodstvo, davščine in finance - IKS IKS 05, 2019.
- 7) Erlač, M. (2006): Računovodsko obravnavanje poslovnih združitvev in primer pripojitve. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
- 8) EUR-Lex (brez datuma): Mednarodni standardi računovodskega poročanja (MSRP), ki jih je spejela Evropska unija. Pridobljeno z URL: <https://eur-lex.europa.eu/SL/legal-content/summary/international-financial-reporting-standards-ifs-adopted-by-the-european-union.html> (dostopano 19. 11. 2024).
- 9) GOV (brez datuma): Vključevanje Slovenije v Evropsko unijo. Pridobljeno z URL: <https://www.gov.si teme/vkljucevanje-slovenije-v-evropsko-unijo/> (dostopano 20. 11. 2024).
- 10) IAS Plus (brez datuma): IFRS 3 - Business Combinations. Pridobljeno z URL: <https://www.iasplus.com/en/standards/ifrs/ifrs3> (dostopano 18. 11. 2024).
- 11) IFRS (2020): IASB consults on possible new accounting requirements for mergers and acquisitions within a group. IFRS. Pridobljeno z URL: <https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2020/11/iasb-consults-on-possible-new-accounting-requirements-for-mergers-and-acquisitions-within-a-group/> (dostopano 18. 11. 2024).
- 12) Interna dokumentacija družb RR in SS (interno gradivo).
- 13) Junni, P. in Teerikangas, S. (2019): Mergers and acquisitions. Oxford research encyclopedia of business and management.
- 14) Kamenšek, D. (2022): Splošno o Mednarodnih standardih računovodskega poročanja. Unija. Pridobljeno z URL: <https://unija.com/sl/splosno-o-mednarodnih-standardih-racunovodskega-porocanja/> (dostopano 21. 11. 2024).
- 15) Kocbek, M. (2001): Nekateri davčni vidiki povečanja osnovnega kapitala iz sredstev družbe. Ljubljana: Podjetje in delo, št. 1/2001.

- 16) Lahovnik, M. (2013): Združitve in prevzemi podjetij. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
- 17) Maček, R. (2023): Analiza potencialne združitve podjetij A in B, magistrsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
- 18) Mednarodni standardi računovodskega poročanja (Uredba (ES) št. 1606/2002).
- 19) MSRP 3 - Poslovne združitve Uredba komisije (ES) št. 1126/2008 z dne 3. novembra 2008
- 20) MRS 36 - Oslabitev sredstev Uredba komisije (ES) št. 1126/2008 z dne 3. novembra 2008.
- 21) Mencin, M. (2002): Povezovanje podjetij s primerom združitve dveh podjetij iz pekarske dejavnosti, magistrsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
- 22) Novak, N. (2023): Primerjava oblike in vsebine temeljnih računovodskih izkazov po Slovenskih računovodskih standardih in Mednarodnih standardih računovodskega poročanja, diplomsko delo. Maribor, Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta.
- 23) Palmer, B. (2024): What Are International Financial Reporting Standards (IFRS)? Investopedia. Pridobljen z URL: <https://www.investopedia.com/terms/i/ifrs.asp> (dostopano 21. 11. 2024).
- 24) Perme, A. (2020): Analiza združitve podjetij Horizont Clair in Signal, magistrsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
- 25) Pirnar, J. (2005): Združitve in prevzemi: analiza majhnega slovenskega podjetja kot potencialne prevzemne tarče, diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
- 26) Polanec, M. (2011): Managementski vidiki prevzemov podjetij, diplomsko delo. Maribor: Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta, Maribor.
- 27) Renneboog, L. in Vansteenkiste, C.(2019): Failure and success in mergers and acquisitions. Journal of Corporate Finance, 58, 650-699.
- 28) Slovenski inštitut za revizijo (2023): Slovenski računovodski standardi.
- 29) Slovenski računovodski standardi 2024, Uradni list RS, št.129/2023 z dne 20.12.2023.
- 30) Sodba sodišča EU (1996), C-171/94 in C-172/94, sodba z dne 7. marca 1996, EU:C:1996:87, točka 38.
- 31) Sodba sodišča EU (2011), C-108/10, sodba z dne 6. septembra 2011, EU:C:2011:542, točki 81 in 82.
- 32) Sodba sodišča EU (2004), C-425/02, sodba z dne 11. novembra 2004, EU:C:2004:706 in C-175/99, sodba z dne 26. septembra 2000.
- 33) SPOT (brez datuma): Pravnoorganizacijske oblike in načini opravljanja dejavnosti. Pridobljeno z URL: <https://spot.gov.si/sl/poslovanje/pravnoorganizacijske-oblike-in-nacini-opravljanja-dejavnosti/> (dostopano 15. 11. 2024).
- 34) Tekavc, J. in Pučnik, J. (2002): Prevzemi podjetij in varovanje konkurence. Tržič: Učila.
- 35) Uredba (ES) 2023/1803 o sprejetju nekaterih računovodskih standardov v skladu z Uredbo (ES) št. 1606/2002. UL L 237, 26/09/2023, p. 1–992.

- 36) Vrankar, M. (2013): Postopki konsolidiranja. IKS - Revija za računovodstvo, davščine in finance, ISSN 0351-9090.
- 37) Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2), Uradni list RS, št. 117/06, 56/08, 76/08, 5/09, 96/09, 110/09 – ZDavP-2B, 43/10, 59/11, 24/12, 30/12, 94/12, 81/13, 50/14, 23/15, 82/15, 68/16, 69/17, 79/18, 66/19, 172/21, 105/22 – ZZNŠPP in 12/24.
- 38) Zakon o davčnem postopku (ZDavP-2), Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 32/12, 94/12, 101/13 – ZDavNepr, 111/13, 22/14 – odl. US, 25/14 – ZFU, 40/14 – ZIN-B, 90/14, 91/15, 63/16, 69/17, 13/18 – ZJF-H, 36/19, 66/19, 145/20 – odl. US, 203/20 – ZIUPOPĐVE, 39/22 – ZFU-A, 52/22 – odl. US, 87/22 – odl. US, 163/22, 109/23 – odl. US in 131/23 – ZORZFS.
- 39) Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1), Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16, 15/17 – odl. US, 22/19 – ZPosS, 81/19, 203/20 – ZIUPOPĐVE, 119/21 – ZČmIS-A, 202/21 – odl. US, 15/22, 54/22 – ZUPŠ-1, 114/23 in 136/23 – ZIUZDS.
- 40) Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), Uradni list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15, 15/17, 22/19 – ZPosS, 158/20 – ZIntPK-C, 18/21, 18/23 – ZDU-1O in 75/23.
- 41) Zupančič-Čokert, L. (2022): Prevzem delavcev in redna odpoved, Pravna praksa, št. 15, 2022, str. 23.
- 42) Zupančič, P. (2023): Varstvo pravic delavcev pri čezmejnih preoblikovanjih, združitvah in delitvah gospodarskih družb. Podjetje in delo, št. 2, 2023, str. 248.